

AYUBU

Ciugo cia Kwambĩrĩria

¹ Bũrũri-inĩ wa Uzu nĩ kwarĩ mũndũ watũire kuo wetagwo Ayubu.* Mũndũ ũcio ndaarĩ ũcuuke ningĩ aarĩ mũndũ mũrũngĩrĩru; nĩetigĩrĩte Ngai na agatheemaga maũndũ marĩa mooru.

² Ayubu aarĩ na ariũ mũgwanja na airĩtu atatũ,

³ ningĩ nĩ aarĩ na ng'ondũ 7,000, na ngamĩira 3,000, na ndegwa cia kũigana kuohwo macooki 500, na ndigiri 500, na nĩ aarĩ na ndungata nyingĩ mũno. Nĩwe warĩ mũndũ ũrĩa mũnene mũno kũrĩ andũ arĩa angĩ othe a mwena wa Irathĩro.

⁴ Ariũ ake nĩmagĩaga na iruga o mũndũ riita rĩake gwake mũciĩ, na nĩmetaga aarĩ a nyina acio atatũ nĩguo marĩianĩre na manyuanĩre nao.

⁵ Na matukũ ma maruga maathira, Ayubu nĩamatũmanagĩra moke nĩguo amatherie. Nĩokagĩra rũciinĩ tene akaruta igongona rĩa njino nĩ ũndũ wa o ũmwe wao, tondũ eeciiragia atĩrĩ, “No gũkorwo ciana ciakwa nĩciĩhĩtie ikaruma Ngai na ngoro.” Ũcio nĩguo warĩ mũtũgo wa Ayubu wa mahinda mothe.

Kũgerio kwa Ayubu kwa Mbere

* **1:1** Bũrũri wa Uzu warĩ mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani; Ayubu ndaarĩ mũndũ wa Isiraeli.

⁶ Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe araika nĩmathiire kũrũgama mbere ya Jehova, na Shaitani o nake agĩthĩ hamwe nao.

⁷ Nake Jehova akĩũria Shaitani atĩrĩ, “Uuma kũ?”

Nake Shaitani agĩcookeria Jehova atĩrĩ, “Nyuma kũriũnga thĩ, o na gũcangacanga kuo kũndũ na kũndũ.”

⁸ Ningĩ Jehova akĩũria Shaitani atĩrĩ, “Nĩũcũranĩtie ũhoro wa ndungata yakwa Ayubu? Ũkoona atĩ kũu thĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩ ũhaana take; ndarĩ ũcuuke na nĩmũrũngĩrĩru, mũndũ mwĩtigĩri-Ngai na ũtheemaga maũndũ marĩa mooru?”

⁹ Shaitani agĩcookia atĩrĩ, “Kaĩ Ayubu agĩtigagĩra Ngai o ro ũguo tũhũ?”

¹⁰ Githĩ wee ndũmũirigĩire na ũkamũrigiicĩria hamwe na nyũmba yake, o hamwe na maũndũ make mothe? Nĩũrathimĩte wĩra wa moko make, nĩ ũndũ ũcio ũhiũ wake na ndũũru ciake ciyũrite bũrũri wothe.

¹¹ No rĩrĩ, ta tambũrũkia guoko gwaku ũhutie indo ciothe iria arĩ nacio, na ti-itherũ ndarĩ hĩndĩ ategũkũruma o ũthiũ-inĩ waku.”

¹² Jehova akĩra Shaitani atĩrĩ, “No wega, indo ciothe iria arĩ nacio nĩndaciiga moko-inĩ maku, nowe mwene ndũkanamũhutie.”

Nake Shaitani akiuma hau mbere ya Jehova.

¹³ Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe hĩndĩ ĩrĩa ariũ na aarĩ a Ayubu maarĩaga na makanyua ndibei kwa mũrũ wa nyina wao ũrĩa mũkũrũ-rĩ,

¹⁴ mũkinyia-ũhoro agĩkora Ayubu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndegwa nĩkũrĩma ikũrĩmaga na mĩraũ, nacio ndigiri ikũrĩaga o hau hakuhĩ,

15 nao andũ a Sabea† macitharĩkĩra na macitaha. Ndungata nacio maciũraga na rũhiũ rwa njora, na no niĩ nyiki ndahonoka, ndagĩũka gũkũrehere ũhoru!”

16 O akĩaragia-rĩ, mũkinyia-ũhoru ũngĩ agĩũka, akiuga atĩrĩ, “Mwaki wa Ngai uumire na igũrũ na wacina ng’ondũ o na ndungata waniina biũ; no niĩ nyiki ndahonoka, ndagĩũka gũkũrehere ũhoru!”

17 O akĩaragia-rĩ, mũkinyia-ũhoru ũngĩ agĩũka, akiuga atĩrĩ, “Akalidei‡ meyũmba mbũtũ ithatũ, maatharĩkĩra ngamĩra ciaku na macitaha, maathiĩ nacio. Ndungata nacio maciũraga na rũhiũ rwa njora; na no niĩ nyiki ndahonoka, ndagĩũka gũkũrehere ũhoru!”

18 O akĩaragia-rĩ, mũkinyia-ũhoru o ũngĩ agĩũka, akiuga atĩrĩ, “Ariũ na aarĩ aku mekũrĩaga, makĩnyuuaga ndibei kwa mũrũ wa nyina wao ũrĩa mũkũrũ;

19 na rĩrĩ, o hĩndĩ ĩyo rũhuho rũnene rwahurutana ruumĩte werũ-inĩ, na ruo rwahũũra nyũmba ĩyo koine ciayo inya, yamomoka, yamagwĩra maakua; na no niĩ nyiki ndahonoka, ndagĩũka gũkũrehere ũhoru!”

20 Nake Ayubu aigua-ũhoru ũcio, akĩrũgama, agĩtembũranga nguo yake ya igũrũ, na akĩenjwo mũtwe. Agĩcooka akĩgũithia thĩ, akĩhooya Ngai,

21 akiuga atĩrĩ:

† 1:15 Andũ a Sabea maarĩ arĩithi arĩa morũũraga na mahiũ mao. ‡ 1:17 Akalidei maarĩ arĩithi arĩa morũũraga na mahiũ mao. Maatũũraga Mesopotamia, na nĩo thuutha-inĩ maathondekire ũthamaki wa Babuloni.

“Ndoimire nda ya maitũ ndĩ njaga,
na ngoima thĩ ñno ndĩ njaga.
Nĩ Jehova waheanire, na nĩ Jehova wacookera:
rĩitwa rĩa Jehova rĩrogocwo.”

²² Thĩĩnĩ wa maũndũ macio mothe-rĩ, Ayubu ndaigana kwĩhia na ũndũ wa gũtuĩra Ngai mahĩtia.

2

Kũgerio kwa Ayubu gwa keerĩ

¹ Ningĩ nĩ kwarĩ mũthenya ũngĩ araika maathi-ire kũrũgama mbere ya Jehova, na Shaitani o nake agĩthĩĩ hamwe nao kũrũgama mbere yake.

² Nake Jehova akĩũria Shaitani atĩrĩ, “Uuma kũ?”

Nake Shaitani agĩcookeria Jehova atĩrĩ, “Nyuma kũriũnga thĩ o na gũcangacanga kuo kũndũ na kũndũ.”

³ Ningĩ Jehova akĩũria Shaitani atĩrĩ, “Nĩũcũũranĩtie ũhoru wa ndungata yakwa Ayubu? Ũkoono atĩ kũu thĩ gũtirĩ mũndũ ũhaana take; ndarĩ ũcuuke na nĩ mũrũngĩrĩru, mũndũ mwĩtigĩri-Ngai na ũtheemaga maũndũ marĩa mooru. Ningĩ no arũmĩtie wĩhokeku wake, o na gũtuĩka nĩwaningĩrĩrie ndĩmwanange hatarĩ gĩtũmi.”

⁴ Nake Shaitani agĩcookeria Jehova, akiuga atĩrĩ, “Gĩkonde kĩrĩhagwo na gĩkonde! Mũndũ no arute indo ciake ciothe nĩguo ahonokie muoyo wake.

⁵ No rĩrĩ, ta tambũrũkia guoko gwaku ũhutie mahĩndĩ na nyama cia mwĩrĩ wake, na ti-itherũ ndarĩ hĩndĩ ategũkũruma o ũthiũ-inĩ waku.”

⁶ Nake Jehova akĩra Shaitani atĩrĩ, “No wega, rĩu arĩ moko-inĩ maku; no ndũkahutie muoyo wake.”

⁷ Nĩ ũndũ ũcio Shaitani akiuma hau mbere ya Jehova, akĩnyamaria Ayubu na ironda ciarĩ na ruo mũno kuuma makinya ma magũrũ make nginya mũtwe.

⁸ Nake Ayubu akĩoya gacere ka nyũngũ ethũage nako, agĩkara thĩ harĩa haitagwo mũhu.

⁹ Nake mũtumia wake akĩmũũria atĩrĩ, “Anga no ũrũmĩtie wĩhokeku waku o na rĩu? Ruma Ngai wĩkuire!”

¹⁰ Nake Ayubu akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee ũraaria ta mũndũ-wa-nja mũkĩngu. Kaĩ turĩkĩamũkagĩra o maũndũ mega kuuma kũrĩ Ngai, na tũtiamũkĩre mathĩna?”

Thĩnĩ wa maũndũ macio mothe-rĩ, Ayubu ndaigana kwĩhia thĩnĩ wa mĩario yake.

Arata Atatũ a Ayubu

¹¹ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa arata atatũ a Ayubu, nĩo Elifazu ũrĩa Mũtemaani,* na Bilidadi ũrĩa Mũshuhi, na Zofaru ũrĩa Mũnaamathi, maaiguire mathĩna marĩa mothe maakorete Ayubu-rĩ, makĩgĩa gĩathĩ, makiuma o mũndũ gwake na magĩcemia nĩguo mathiĩ makamũcakaithie o makĩmũhooreragia.

¹² Rĩrĩa maamuonire marĩ o haraaya-rĩ, makĩrigwo nĩwe nĩ ũrĩa aahaanaga; makĩambĩrĩria kũrĩra maanĩrĩire, na magĩtembũranga nguogiao, o na makĩihurĩria rũkũngũ mũtwe.

* **2:11** Elifazu aarĩ wa kuuma Edomu.

¹³ Ningĩ magĩcoka magĩkara thĩ hamwe nake matukũ mũgwanja, mũthenya na ũtukũ, na gũtirĩ mündũ wamwaragĩria kiugo o na kĩmwe, nĩgũkorwo nĩmoonire atĩ kũnyamarĩka gwake kwarĩ kũnene mũno.

3

Mĩario ya Ayubu

¹ Thuutha wa matukũ macio, Ayubu agĩtumũra kanua, akĩruma mũthenya ũrĩa aaciarirwo.

² Akiuga atĩrĩ:

³ “Mũthenya ũrĩa nĩ ndaciarirwo ũroora,
o na ũtukũ ũcio kwerirwo atĩrĩ, ‘Mũtumia
nĩaciara mwana wa kahĩ!’

⁴ Mũthenya ũcio-rĩ, ũrotuĩka o nduma;
Ngai arĩ igũrũ aroaga kũũrũmbũiya;
mũthenya ũcio ũroaga gũthererwo nĩ
ũtheri.

⁵ Mũthenya ũcio ũrokĩnyitĩrwo nĩ nduma nene
na kĩiruru gĩa gĩkuũ;
ũrohumbĩrwo nĩ itu;
nduma ĩrotooria ũtheri wago.

⁶ Ũtukũ ũcio-rĩ, ũronyitwo nĩ nduma ndumanu;
ũroaga gũtaranĩrio na mĩthenya ĩrĩa ĩngĩ ya
mwaka,
o na kana ũtarwo harĩ mweri o na ũrĩkũ.

⁷ Ũtukũ ũcio ũrothaata;
o na gũtikanoigwo ngemi ũtukũ ũcio.

⁸ Arĩa marumaga mĩthenya maroruma
mũthenya ũcio,
o acio moĩ kwarahũra nyamũ ĩrĩa ĩitagwo
Leviathanĩ.

⁹ Njata ciaguo cia rũciinĩ irotuĩka nduma;

- ũroeterera ũtheri na wage kũwona,
 o na ũroaga kuona ruoro rũgĩtema,
 10 nĩ ũndũ ndũigana kũhinga mĩrango ya nda
 ya maitũ,
 na ndũigana kũgirĩrĩria maitho makwa
 kuona thĩna.
- 11 “Ndaagire gũkua ngĩciarwo nĩkĩ?
 Ndaagire gũkua ngiuma nda nĩkĩ?
 12 Ndaamũkĩrirwo maru-inĩ nĩkĩ?
 Ndaamũkĩrirwo nyondo-inĩ atĩ nĩguo nyon-
 githio nĩkĩ?
 13 Nĩgũkorwo rĩu ingĩkomete ndĩ na thayũ;
 rĩu ingĩrĩ toro hurũkĩte
 14 hamwe na athamaki na aheani kĩrĩra a gũkũ
 thĩ
 arĩa meeyakĩire kũndũ kũrĩa kwanangĩku
 rĩngĩ,
 15 o hamwe na aathani arĩa maarĩ na thahabu,
 o arĩa maiyũrĩtie nyũmba ciao betha.
 16 Ningĩ-rĩ, nĩ kĩĩ kĩagiririe thikwo tĩri-inĩ ta
 kĩhuno
 o na kana ta gakenge karĩa gatoonire ũtheri
 wa riũa?
 17 Kũu andũ arĩa aaganu nĩmatigĩte
 kũnyamarĩka,
 na kũu arĩa anogu nĩmahurũkĩte.
 18 Kũu-rĩ, mĩgwate o nayo nĩkenagĩra kwaraha
 kwayo;
 nĩtigĩte kũigua kĩgũthũko kĩa nyabaara ya
 ngombo.
 19 Andũ arĩa anini na arĩa anene othe marĩ kuo,
 nayo ngombo nĩrekereirio kuuma kũrĩ
 mũmĩathi.

- 20 “Nĩ kũ gĩtũmaga andũ arĩa marĩ na
mĩnyamaro maheo ũtheri,
naguo muoyo ũkaheo arĩa marĩ na ruo rwa
ngoro,
- 21 o acio meriragĩria gĩkuũ na gĩtingĩũka,
o arĩa magĩcaragia gũkĩra kĩndũ kĩa goro
kĩrĩa kĩhithe,
- 22 acio maiyũragwo nĩ gĩkeno
magakena maakinya mbĩrĩra?
- 23 Nĩ kũ gĩtũmaga muoyo ũheo mũndũ ũũrĩte
njĩra,
o ũcio mũhingĩrĩrie nĩ Ngai?
- 24 Nĩ ũndũ handũ ha ndĩe irio, no kuumwo
nyumagwo nĩ ngoro;
nakuo gũcaaya gwakwa gũitĩkaga ta maaĩ.
- 25 Ũndũ ũrĩa ndeetigagĩra nĩũngorete;
ũndũ ũrĩa wamakagia mũno nĩguo
ũnginyĩrĩire.
- 26 Ndionaga thayũ, o na kana ngahoorera;
ndionaga ũhurũko, no mĩnyamaro.”

4

Mĩario ya Elifazu

- 1 Nake Elifazu ũrĩa Mũtemaani agĩcookia,
akĩmũũria atĩrĩ:
- 2 “Mũndũ angĩgeria gũkũgwetera koigo kamwe-
rĩ, hihĩ wamũkirĩrĩria?
No rĩrĩ, nũũ ũngĩhota kwĩgirĩrĩria kwaria?
- 3 Ririkana ũrĩa wanataara andũ aingĩ,
na ũrĩa wanekĩra moko marĩa maregeru
hinya.
- 4 Ciugo ciaku cianatiirĩrĩra arĩa manahĩngwo
makenda kũgũa;

nĩwe wanekĩra maru marĩa magondoku hinya.

⁵ No rĩu-rĩ, nĩũkoretwo nĩ thĩina, nawe ũkoorwo nĩ hinya;

ũhũũrĩtwo, nawe ũkanyĩtwo nĩ kĩmako.

⁶ Githĩ wĩtigĩri Ngai waku tiguu wagĩrĩtwo gũtuĩka ũũmĩrĩru waku,

nayo mĩthiire yaku ĩtarĩ ũcuuke-rĩ, githĩ tiyo mwĩhoko waku?

⁷ “Ta wĩcũũranie atĩrĩ: Nĩ mũndũ ũrĩkũ wanathĩĩnĩka atekĩte ũũru?

Nĩ kũ andũ arĩa arũngĩrĩru marĩ manĩinwo?

⁸ Nĩ ũrĩa nyonete-rĩ, nĩ atĩ andũ arĩa marĩmaga ũũru,

na arĩa mahaandaga thĩina-rĩ, maũndũ macio no mo magethaga.

⁹ Manangagwo nĩ mĩhũmũ ya Ngai;

makanĩinwo nĩ kĩhuhũkanio kĩa marakara make.

¹⁰ Mĩrũũthi no ĩrume na ĩrarama,

no magego ma mĩrũũthi ĩyo mĩnene nĩmakoinangwo.

¹¹ Mũrũũthi nĩũkuaga nĩ kwaga gĩa kũguĩma,

nacio ciana cia mũrũũthi wa mũgoma ikahurunjũka.

¹² “Nĩ kũrĩ kohoro karanginyĩire na hitho,

namo matũ makwa marakaigua gakĩhehanwo.

¹³ Ũtukũ ngĩcũũrania ũhoru wa cioneki cia kũmakania,

ũtukũ rĩrĩa andũ makoragwo marĩ toro mũnene,

- 14 ngĩnyiitwo nĩ guoya na kũinaina,
 namo mahĩndĩ makwa mothe
 magĩthingitha.
- 15 O hĩndĩ ĩyo roho ũraahĩtũkĩra o ũthiũ-inĩ
 wakwa,
 nacio njuĩrĩ cia mwĩrĩ wakwa irambarara.
- 16 Roho ũcio ũrarũgama,
 no ndinahota kũmenya ũrĩa ũratariĩ.
 Mbere yakwa hararũgama mũhianĩre wa kĩndũ,
 ndĩracooka ndĩraigua gũkĩario na mĩheehũ
 gũkĩũrio atĩrĩ,
- 17 ‘Mũndũ wa gũkua-rĩ, aahota gũtuĩka
 mũthingu gũkĩra Ngai?
 Mũndũ aahota gũtuĩka mũtheru gũkĩra
 Mũmũũmbi?’
- 18 Angĩkorwo Ngai ndangĩhota kwĩhoka ndun-
 gata ciake-rĩ,
 na angĩkorwo nĩonaga araika ake marĩ na
 mahĩtia-rĩ,
- 19 githĩ to oone mahĩtia maingĩ mũno ma andũ
 arĩa matũũraga nyũmba cia ndoro,
 acio mĩthingi yao ĩrĩ rũkũngũ-inĩ,
 acio mamemendagwo na ihenya gũkĩra
 kĩĩhuruta!
- 20 Kuuma rũciinĩ nginya hwaĩ-inĩ moinangagwo
 tũcunjĩ;
 magathira tene na tene matekũrũmbũiyo.
- 21 Githĩ mĩkanda ya hema yao ndĩmunyũrĩtwo,
 nĩguo makue matarĩ na ũũgĩ?’

5

- 1 “Wenda gwĩtana, ĩtana, no rĩrĩ, nũũ
 ũngĩgwĩtika?”

- Nĩ ũrĩkũ wa arĩa atheru ũngĩũrĩra kũrĩ we?
² Rũng'athio rũũragaga kĩrimũ,
 nague ũiru ũkooraga mũndũ ũrĩa mũkĩigu.
³ Nĩ mwene nĩnyonete kĩrimũ gĩkĩgĩa na mĩri,
 no-o rĩmwe nyũmba yakĩo ikĩrumwo.
⁴ Ciana ciake nĩiraihanĩrĩrie na ũgitĩri,
 ihatĩrĩirio igooti-inĩ itarĩ na mũndũ wa
 gũciciirĩrĩa.
⁵ Ũrĩa mũhũtu arĩaga magetha make,
 amoyaga o na marĩ mũigua-inĩ,
 nao arĩa anyootu makahũmagĩra ũtonga
 wao.
⁶ Nĩgũkorwo hatĩka ndĩkunũkaga kuuma thĩ,
 kana thĩna ũkamera tĩri-inĩ.
⁷ No rĩrĩ, mũndũ aciaragwo arĩ wa kuonaga
 thĩna,
 o ta ũrĩa na ma thandĩ cia mwaki irathũkaga
 na igũrũ.
⁸ “No rĩrĩ, korwo nĩ nĩ ingĩthaitha Mũrungu;
 ingĩneana ciira wakwa kũrĩ we.
⁹ We ekaga maũndũ ma magegania marĩa
 mataangĩmenyeka,
 na akaringa ciama itangĩtarĩka.
¹⁰ Nĩwe uuragĩria thĩ mbura;
 na nĩwe ũrehagĩra bũrũri maaĩ.
¹¹ Arĩa menyiihagia nĩwe ũmatũũgagĩria,
 nao arĩa marĩ na kĩa moyagwo na igũrũ
 makagitĩrwo.
¹² Nĩwe ũthaatagia mĩbango ya arĩa marĩ
 waara,
 nĩgeetha moko mao matikagĩe na ũhootani.
¹³ Nĩanyiitaga arĩa oogĩ waara-inĩ wao,

- namo mathugunda ma arĩa oingumania
akaameheria biũ.
- 14 Nduma ãmakoraga kũrĩ o mũthenya;
mũthenya barigici makahambataga taarĩ
ũtukũ.
- 15 Nĩahonokagia arĩa abatari kuuma kũrĩ rũhiũ
rwa njora rũrĩa rũrĩ tũnua-inĩ twao;
amahonokagia moko-inĩ ma arĩa marĩ hinya.
- 16 Nĩ ãndũ ũcio athĩni makagĩa na kũrĩgĩrĩro,
naguo ciira ũtarĩ wa kĩhooto ũgatumia
kanua.
- 17 “Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũrũngagwo nĩ
Ngai;
nĩ ãndũ ũcio ndũkamene irũithia rĩa
Mwene-Hinya-Wothe.
- 18 Nĩgũkorwo nĩaguraranagia, no rĩrĩ, acookaga
akooha nguraro ãyo wega;
nĩatiihanagia, no moko make no mo maho-
nanagia.
- 19 Nĩagagũteithũra harĩ mĩtino ãtandatũ;
o na ãrĩ mũgwanja-rĩ, gũtirĩ ũũru
ũgaagũkora.
- 20 Hĩndĩ ya ng’aragu nĩagagũkũũra kuuma kũrĩ
gĩkuũ,
ningĩ hĩndĩ ya mbaara agũkũũre
ndũkooragwo na rũhiũ rwa njora.
- 21 Nĩũkagitĩrwo harĩ rũcamiũ rwa rũrĩmĩ,
na ndũgetigĩra hĩndĩ ãrĩa mwanangĩko
ũgooka.
- 22 Nĩũgathekerera mwanangĩko na ng’aragu,
na ndũgetigĩra nyamũ cia gũkũ thĩ.

- 23 Nĩgũkorwo nĩũkagĩa na kĩrĩkanĩro na mahiga
ma werũ-inĩ,
nacio nyamũ cia gĩthaka itũũre irĩ na thayũ
nawe.
- 24 Nawe ũikarage ũũĩ atĩ hema yaku nĩ ngitĩre;
nawe nĩũkooya ithabu rĩa indo ciaku ũkore
hatirĩ kĩndũ kĩũrite.
- 25 Nĩũkamenya atĩ ciana ciaku nĩikaingĩha,
nacio njiaro ciaku cingĩhe o ta nyeki ya gũkũ
thĩ.
- 26 Ũgaathiĩ mbĩrĩra-inĩ ũrĩ o na hinya,
ũhaana ta itĩĩa cia ngano ĩgethetwo hĩndĩ ya
magetha.
- 27 “Nĩtũtuĩrĩtie ũhoru ũyũ, na nĩ wa ma.
Nĩ ũndũ ũcio kĩũigue na ũũmenye wee
mwene.”

6

Mĩario ya Ayubu

- ¹ Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ:
- ² “Naarĩ korwo ruo rũrũ ndĩ naruo rwathimwo,
nayo mĩnyamaro ĩno ndĩ nayo yothe
ĩgĩrĩrwo ratiri igũrũ!
- ³ Ti-itherũ yakorwo ĩrĩ mĩritũ gũkĩra mũthanga
ũrĩa ũrĩ maria-inĩ maria manene;
na nĩkĩo ndĩrahiũhire kwaria.
- ⁴ Mĩguĩ ya Mwene-Hinya-Wothe nĩĩndoonyete,
naguo roho wakwa nĩũranyua ũrũrũ wayo;
maũndũ ma kũmakania mũno ma Ngai
nĩmerekereio harĩ nĩ.
- ⁵ Njagĩ ya werũ-inĩ-rĩ, nĩyaanagia rĩrĩa ĩrĩ na
nyeki ya kũrĩa,
kana ndegwa ĩkaania rĩrĩa ĩtuĩrĩrwo?

- 6 Irio itarĩ mũcamo nĩ irĩkaga itekĩrĩtwo cumbĩ?
Mũruru wa itumbĩ ũrĩa mwerũ-rĩ, nĩ urĩ
mũrĩo?
- 7 Nĩ ndingĩcihutia;
irio ta icio no itũme njire ngoro.
- 8 “Naarĩ korwo ndaheo ũndũ ũrĩa ndĩrahooya,
korwo Ngai aahе ũndũ ũrĩa ndĩrerirĩria,
9 nago nĩ atĩ Ngai eetĩkĩre kũumemenda,
arekererie guoko gwake kũũniine!
- 10 Hĩndĩ iyo no ngĩe na ũndũ wa kũũhoorera,
ũndũ wa gĩkeno ruo-inĩ rũrũ rũtarathira,
atĩ nĩ ndikaanĩte ciugo cia Ũrĩa Mũtheru.
- 11 “Ndĩ na hinya ũrĩkũ atĩ nĩguo njikare ndĩ na
mwĩhoko?
Ndĩ na kĩrĩgĩrĩro kĩrĩkũ atĩ nĩguo ngirĩrĩrie?
- 12 Nĩ ndĩ hinya ta ihiga?
Mwĩrĩ wakwa nĩ wa gĩcango?
- 13 Nĩ ndĩ na hinya wa gwĩteithia,
kuona atĩ rĩu nĩndunyĩtwo ũhootani?
- 14 “Mũndũ ũtarĩ na kĩrĩgĩrĩro aagĩrĩre gũteithio
nĩ arata ake,
o na angĩkorwo nĩatiganĩrie ũhoru wa
gwĩtigĩra Ũrĩa Mwene-Hinya-Wothe.
- 15 No ariũ a baba maagĩte kwĩhokeka o ta tũrũũ
tũrĩa tũhũaga,
ningĩ o ta tũrũũ tũrĩa tũiyũraga tũkoina,
16 rĩrĩa tũirĩtio nĩ mbarabu ĩgĩtweka,
na tũkaiyũrwo nĩ tharunji ĩrĩa ĩratweka,
17 no rĩrĩ, tũtithereraga rĩrĩa kwara,

- na hĩndĩ ya ũrugarĩ tũkahũa mĩtaro-inĩ yatuo.
- 18 Ikundi cia agendi nĩthaamaga njĩra ciacio, ikambata werũ-inĩ, igathirĩra kuo.
- 19 Ikundi cia agendi cia Tema icaragia maaĩ, agendi a wonjoria a Sheba makamacaria marĩ na mwĩhoko.
- 20 Magathĩĩnĩka, tondũ makoretwo marĩ na kĩĩrĩgĩĩro; no maakinya ho magakora hatirĩ kĩndũ.
- 21 O na inyuĩ-rĩ, mũtuĩkĩte andũ matangĩheana ũteithio; muonaga ũndũ wa kũmakania mũgetigĩra.
- 22 Nĩ-rĩ, nĩ ndĩ ndoiga atĩrĩ: ‘Heanai kĩndũ nĩ ũndũ wakwa, ngũũrai na indo cianyu,
- 23 honokiai guoko-inĩ gwa thũ, ngũũrai kuuma moko-inĩ ma arĩa matarĩ tha’?
- 24 “Atĩrĩrĩ, ndutaai ũhoru na nĩngũkĩra; nyonereriai harĩa hĩtĩtie.
- 25 Kaĩ ciugo cia ma irĩ ruo-ĩ! No rĩrĩ, ngarari cianyu nĩ kĩhoo to kĩrĩkũ irarehe?
- 26 Anga mũrenda kũruta mahĩtia ũrĩa njugĩte, mũgatua ciugo cia mũndũ ũmĩirwo tha taarĩ rũhuho?
- 27 Inyuĩ o na no mũcuukĩre mwana wa ngoriai mĩtĩ, na mwendie mũrata wanyu.
- 28 “No rĩu-rĩ, ndamũthaita mwĩtĩkĩre kũndora. Anga no ngĩheenanie o maitho-inĩ manyu?

- 29 Mwĩcũraniei nĩguo mũtikogomie kĩhooto;
 njookerera, nĩgũkorwo wĩhokeku wakwa
 nĩguo ũraarũithio.
- 30 Nĩ kũrĩ wĩhia ũrĩ mĩromo-inĩ yakwa?
 Anga kanua gakwa gatingĩhota gũkũũrana
 maũndũ ma rũmena?

7

- 1 “Githĩ mũndũ ndakoragwo na ũtungata mũritũ
 gũkũ thĩ?
 Githĩ matukũ make matihaana o ta ma
 mũndũ mwandĩke wĩra?”
- 2 O ta ngombo ikwĩrirĩria ciĩruru cia hwaĩ-inĩ,
 o na kana ta mũndũ mwandĩke
 ũgũthethũkĩra mũcaara wake-rĩ,
- 3 ũguo nĩguo nĩ ngaĩrwo mĩeri ya tũhũ,
 na ngatuĩrwo atĩ ũtukũ ndaarage ndĩ na
 kĩeha.
- 4 Rĩrĩa ndakoma ndiyũragia atĩrĩ, ‘Ndĩrĩũkĩra
 rĩ?’
 ũtukũ ũkaraiha, na ngaraara ngũgarũra
 nginya gũgakĩa.
- 5 Mwĩrĩ wakwa ũiyũrĩtwo nĩ igunyũ na ngũcĩ,
 nakĩo gĩkonde gĩakwa gĩatũkangĩte na
 gĩgatogota.
- 6 “Matukũ makwa maraathira na ihenya rĩkĩrĩte
 rĩa kanyamũ karĩa gakonjithanagia uuthi
 ngoora igĩtumwo,
 magagĩkinya mũthia itarĩ na kũrĩgĩrĩro.
- 7 Wee Ngai-rĩ, ririkana atĩ muoyo wakwa no ta
 mĩhũmũ;

- namo maito makwa matigacooka kuona
ũndũ mwega rĩngĩ.
- 8 Riitho rĩrĩa rĩranyona rĩtigacooka kũnyona
rĩngĩ;
mũkaanjaria, no ndigakorwo ho.
- 9 O ta ũrĩa itu rĩthiia rĩkabuĩria,
ũguo noguo ũrĩa ũthiia mbĩrĩra-inĩ ata-
cookaga kuoneka.
- 10 Ndagacooka kũinũka gwake mũciĩ;
harĩa aakaraga ndagacooka kuonwo ho.
- 11 “Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ndigũkira;
ngwaria nĩ ũndũ wa ũrĩa roho wakwa ũrĩ na
ruo,
ndĩteterere nĩ ũndũ wa ũrĩa ngoro yakwa ĩrĩ
na marũrũ.
- 12 Nĩ-rĩ, ndĩ iria rĩa maaĩ, kana nyamũ ĩrĩa nene
ĩtũũraga iria thĩinĩ kũrĩa kũriku,
atĩ nĩkĩo nangagĩrwo?
- 13 Rĩrĩa ngwĩciiria ũrĩrĩ wakwa nĩguo
ũkũũhooreria,
na atĩ gĩtanda gĩakwa no kĩiniĩre gũteta-
rĩ,
- 14 o na hĩndĩ ĩyo ũũmakagia na irooto,
o na ũkanjiguithia guoya na cioneki,
- 15 nĩ ũndũ ũcio ngathuura kaba gũitwo, na
gĩkuũ,
handũ ha gũikara na mwĩrĩ ũyũ wakwa.
- 16 Nĩthũire muoyo wakwa; ndikwenda gũtũura
nginya tene.
Tigana na niĩ tondũ matukũ makwa no ma
tũhũ.
- 17 “Mũndũ-rĩ, akĩrĩ kĩ, tondũ ũmwĩkĩrĩire ũguo,

- na ũkamũrũmbũyia mũno ũguo,
 18 atĩ ũmũthuuragia ngoro o rũciiniĩ,
 na ũkamũgeragia mahinda mothe?
 19 Kaĩ gũtarĩ hĩndĩ ũgaatiga gũikara ũndorete,
 kana ũtigane na niĩ o na kahinda kanini?
 20 Angĩkorwo nĩnjĩhĩtie-rĩ, nĩ atĩa niĩ ngwĩkĩte,
 Wee mũrori wa andũ?
 Nĩ kĩ gĩtũmĩte ũnjorote?
 Kaĩ nduĩkĩte mũrigo harĩwe?
 21 Nĩ kĩ kĩragiria ũnjohere mahĩtia makwa
 na ũndekere mehia makwa?
 Nĩgũkorwo ndĩ hakuhĩ gũkoma tĩiri-inĩ;
 nawe nĩũkanjaria no ndigakorwo ho.”

8

Mĩario ya Bilidadi

- 1 Nike Bilidadi ũrĩa Mũshuhi agĩcookia,
 akĩũria atĩrĩ:
 2 “Nĩ nginya rĩ ũgũikara ũkĩaragia maũndũ ta
 macio?
 Ciugo ciaku no ta inegene rĩa rũhuho
 rũkĩhurutana.
 3 Mũrungu-rĩ, nĩogomagia ciira wa kĩhooto?
 Ũcio Mwene-Hinya-Wothe nĩogomagia
 ũndũ ũrĩa ũrĩ wa ma?
 4 Rĩrĩa ciana ciaku ciamwĩhĩirie-rĩ,
 nĩacirekereirie iherithio nĩ ũndũ wa mehia
 ma cio.
 5 No rĩrĩ, wee ũngĩcũthĩrĩria Mũrungu
 na wĩthaithanĩrĩre harĩ Ũcio Mwene-Hinya-
 Wothe,
 6 ũngĩkorwo ũrĩ mũtheru na mũrũngĩrĩru-rĩ,
 o na rĩu no arahũke nĩ ũndũ waku
 nĩguo agũcookie handũ harĩa hakwagĩrĩire.

- 7 O na gũtuĩka kĩa mbĩrĩria gĩa ku no kĩa neke kĩa
kĩnini,
thuutha-inĩ nĩũkagaacĩra mũno.
- 8 “Ũria ũhoru harĩ njiarwa cia tene,
na ũtuĩrie maũndũ marĩa maithe mao
meerutire,
- 9 nĩgũkorwo ithuĩ tũraciarirwo o ro ira na tũtirĩ
ũndũ tũũĩ,
namo matukũ maitũ ma gũikara gũkũ thĩ no
ta kũruru.
- 10 Acio githĩ to makũrute na makũhe ũhoru?
Acio githĩ to maarie ũhoru marĩ na ũmenyo?
- 11 Irura-rĩ, no rĩkũre handũ hatarĩ itomboya?
Ithanjĩ-rĩ, no rĩtheereme handũ hatarĩ
maaĩ?
- 12 Rĩngĩkũrĩra handũ hatarĩ maaĩ rĩũmaga narua
gũkĩra nyeki,
o na rĩtakinyĩte rĩa gũtuuo.
- 13 Ũcio nĩguo mũthia wa arĩa othe marig-
anagĩrwo nĩ Mũrungu;
ũguo no ta guo mwĩhoko wa arĩa matooĩ
Ngai ũthiraga.
- 14 Kĩrĩa ehokete no kĩa ndũ kĩa hũthũ;
kĩrĩa egiritanagia nakĩo no ta rĩrenda rwa
mbũmbũĩ.
- 15 Etiiranagia na rĩrenda rwake, naruo
rũgatuĩka;
akenyiitĩrĩra harĩ ruo, no rĩtingĩmũtiirĩra.
- 16 Ahaana ta mũtĩ ũitĩrĩrio maaĩ wega ũrĩ riũa-
inĩ,
ũtambũrũkĩtie thuuna ciaguo mũgũnda-inĩ;
- 17 mĩri yaguo iĩthiororokeirie kĩa humbu kĩa
mahiga,

- na ĩcaragia ha kwĩgwatĩrĩra rwaro-inĩ rwa mahiga.
- 18 No rĩrĩa wakũũrwo harĩa ũraarĩ-rĩ, handũ hau hagakaana mũtĩ ũcio, hakoiga atĩrĩ, 'Niĩ ndirĩ ndakuona.'
- 19 Ti-itherũ muoyo waguo ũmaga ũgathira, naho hau tĩiri-inĩ ũcio hagakũra mĩtĩ ĩngĩ.
- 20 "Ti-itherũ Mũrungu ndangĩrega mũndũ ũtarĩ ũcuuke, kana ekĩre moko ma arĩa mekaga ũũru hinya.
- 21 Na rĩrĩ, no arĩiyũria kanua gaku mĩtheko, nayo mĩromo yaku yanĩrĩre nĩ gũkena.
- 22 Thũ ciaku nĩikahumbwo thoni, nacio hema cia arĩa aaganu itigacooka kuonwo."

9

Mĩario ya Ayubu

- 1 Ningĩ Ayubu agĩcookia, akiuga atĩrĩ:
- 2 "Ti-itherũ nĩnjũũĩ ũhoru ũcio nĩ wa ma. No rĩrĩ, mũndũ angĩhota atĩa gũkorwo arĩ mũthingu mbere ya Mũrungu?
- 3 O na korwo mũndũ enda gũkararania na Ngairĩ, ndangĩhota kũmũcookeria kĩũria o na kĩmwe harĩ ciũria ngiri.
- 4 Ũũgĩ wake nĩ mũingĩ mũno, na ũhoti wake nĩ mũnene. Nũũ wanaregana nake akĩgaacĩra?
- 5 Eeheragia irĩma itekũmenya, na agacing'aũrania nĩ kũrakara.

- 6 Athingithagia thĩ ĩkoima handũ hayo,
na akainainia itugĩ ciayo.
- 7 Aathaga riũa rĩkaaga kũratha;
nake agiragĩrĩria ũtheri wa njata.
- 8 Nĩwe watambũrũkirie igũrũ arĩ o wiki,
na athiiga agĩkinyangaga makũmbĩ ma
iria.
- 9 Nĩwe Mũũmbi wa njata iria ciĩtagwo Nduba,
na Karaũ,
na Kĩrĩmĩra, o na ikundi cia njata cia mwena
wa gũthini.
- 10 Nĩekaga magegania matangĩmenyeka,
na akaringa ciama itangĩtarĩka.
- 11 Rĩrĩa aahĩtũkĩra harĩa ndĩ, ndingĩmuona;
o na rĩrĩa aathiĩra harĩa ndĩ ndimenyaga.
- 12 Angĩgutha kĩndũ-rĩ, nũũ ũngĩhota
kũmũgiria?
Nũũ ũngĩmũũria atĩrĩ, ‘Nĩ atĩa ũreka?’
- 13 Ngai ndahingagĩrĩria marakara make;
o na arĩa maateithagĩrĩria Rahabu
nĩmamũinamagĩrĩra.
- 14 “Nĩrĩ-rĩ, ndaakĩhota atĩa kũmũkararia?
Ingĩruta kũ ciugo cia kũmũcookeria?”
- 15 O na korwo ndihĩtĩtie-rĩ, ndingĩhota
kũmũcookeria ũndũ;
ũrĩa ingĩka no gũthaitha ingĩthaitha
Mũnjiirithia anjiguĩre tha.
- 16 O na ingĩamwĩtĩre nake anjĩtĩke-rĩ,
ndingĩtĩkia nĩangĩathikĩrĩrie.
- 17 We angĩamemendire na kĩhuhũkanio,
na aingĩhie ironda ciakwa hatarĩ gĩtũmi.
- 18 Ndarekaga njookererwo nĩ mĩhũmũ,

- no n̄ahatagĩrĩria na mathĩna.
- 19 Korwo no ũhoro wa hinya-rĩ, we arĩ hinya mũno!
Na korwo no ũhoro wa ciira wa k̄ihooto-rĩ, nũũ ũngĩmwĩta?
- 20 O na korwo ndiahĩtĩtie-rĩ, kanua gakwa no kandue mũhĩtia;
korwo ndiarĩ na ũcuuke-rĩ, n̄ikangĩanduire mũhĩtia.
- 21 “O na gũtuĩka ndirĩ na ũcuuke-rĩ, ndikwĩrĩra;
muoyo wakwa n̄indĩwagĩire k̄iene.
- 22 Ũhoro no ũrĩa ũmwe; n̄ik̄io ndĩroiga atĩrĩ,
‘Aniinaga arĩa matarĩ ũcuuke o na akaniina arĩa aaganu.’
- 23 Hĩndĩ irĩa ihũũra rĩarehe gĩkuũ k̄ia narua, n̄iathekagĩrĩra kũũrwo nĩ hinya kwa arĩa matarĩ na mahĩtia.
- 24 Hĩndĩ irĩa bũrũri wagĩa moko-inĩ ma andũ aaganu,
n̄ahingaga aciirithania maitho.
Akorwo ti we-rĩ, nũũ wĩkaga ũguo?
- 25 “Matukũ makwa marahanyũka gũkĩra mũkinyia-ũhoro;
mombũkaga matarĩ na gĩkeno o na k̄inini.
- 26 Mahĩtũkaga na ihenya mũno ta tũtarũ twa irura,*
kana ta nderi igũcuuhũkĩra k̄indũ gĩa kũrĩa.
- 27 Ingiuga atĩrĩ, ‘N̄ingũriganĩrwo nĩ mateta makwa,

* 9:26 Tũtarũ tũtaarĩ tũnene twa ithanjĩ twathondekagĩrwo Misiri.

- nīngūtiga gūtukia gīthiithi, ngene,’
 28 no ngeetigīra mīnyamaro yakwa yothe,
 nīgūkorwo nīnjūūī ndūkandua atī ndiīhītie.
 29 Kuona atī nīndīkītie gūtuo mūhītia-rī,
 nī kī gīgūtūma ndiīnogie tūhū?
 30 O na ingiīthamba na thabuni,
 na ndiīthambe moko na igata-rī,
 31 no ūndikirie irima rīa gīcoro
 nīgeetha o na nguo ciakwa iithūūre.
- 32 “We ti mūndū ta nī atī nīguo ndīmūcookerie,
 nīguo tūng’ethanīre igooti-inī.
 33 Naarī korwo nī harī mūndū ūngītūiguithania,
 atūgīrīre guoko gwake ithuī eerī,
 34 mūndū wa kūnjehereria rūthanju rwa Ngai,
 nīgeetha ndigacooke kūmakio nī itebee-
 nia rīake.
 35 Hīndī iyo nīingīacooka kwaragia
 itekūmwītīgīra,
 no ūrīa ndarī rīu-rī, ndingīhota.

10

- 1 “Nīthūire gūtūūra muoyo ūyū;
 nī ūndū ūcio ndikūhingīrīria mateta
 makwa,
 o na nī ngwaria nī ūndū wa ūrīa ngoro
 yakwa īrī na marūrū.
 2 Ngwīra Ngai atīrī: Tiga kūndua mwīhia,
 no nyonia kīrīa ūrandūithīria.
 3 Kaī ūkenagio nī kūūhinyīrīria,
 ūgathūūra wīra wa moko maku,

- o rĩrĩa ũrakenera mathugunda ma andũ
arĩa aaganu?
- 4 Kaĩ maitho maku marĩ o ta maitho ma andũ?
Kaĩ muonere waku ũhaana o ta wa mũndũ?
- 5 Kaĩ matukũ maku maigana ta ma andũ,
kana mũaka yaku ĩkaigana o ta ya mũndũ,
- 6 nĩguo ũcarĩrĩrie mahĩtia makwa,
o na ũtuĩragie mehia makwa,
- 7 o na gũtuĩka wee nĩũũ atĩ ndiĩhĩtie,
na ũkamenya atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩhota
kũũhonokia moko-inĩ maku?
- 8 “Moko maku nĩmo maathondekire na
makĩnyũmba.
Rĩu nĩũgũkĩgarũrũka ũnyanange?
- 9 Ririkana atĩ wanyũũmbire ta rĩũmba.
Rĩu ũgũcooka ũndue rũkũngũ rĩngĩ?
- 10 Githĩ ndwanjitire ta iria,
na ũgĩcooka ũkĩĩmatia ta maguta marĩo,
- 11 ũkĩĩhumbĩra na nyama na gĩkonde,
na ũkĩohania mahĩndĩ na mũkiha yakwa
hamwe.
- 12 Nĩwaaheire muoyo o na ũkĩnyonia ũtugi
waku;
naguo ũmenyereri waku nĩguo ũtũirie roho
wakwa.
- 13 “No nĩwahithire maũndũ maya ngoro-inĩ
yaku,
na nĩnjũũ no warĩ na ũndũ ũyũ meciiria-inĩ
maku:
- 14 Ingĩehirie wee nĩwanyonaga,
na ndũngĩagire kũũherithia nĩ ũndũ wa
wĩhia wakwa.

- 15 Kaĩ akorwo nĩnjĩhĩtie ndĩ na haaro-ĩ!
 O na ingĩguĩka ndiĩkĩte ũũru, ndingĩhota
 gũtiira mĩtwe wakwa,
 nĩgũkorwo njyũrĩtwo nĩ thoni,
 na ngarikĩra mathĩĩna-inĩ makwa.
- 16 Ingĩtiira mĩtwe wakwa-rĩ, wee ũnjeemaga o
 ta mũrũũthi,
 na ningĩ ũkonania ũhoti waku mũnene wa
 kũnjũkĩrĩra.
- 17 Nĩũndeheire aira angĩ manjũkĩrĩre,
 na nĩwongereire marakara maku igũrũ
 rĩakwa;
 mbũtũ ciaku ikanjũkĩrĩra o ta makũmbĩ ma maaĩ
 marũmanĩrĩre.
- 18 “Nĩ kũĩ gĩatũmire ũndute nda ya maitũ?
 Naarĩ korwo ndakuire itoneetwo nĩ maitho
 ma mũndũ o na ũmwe.
- 19 Naarĩ korwo ndiaciarirwo,
 kana korwo ndaciarirwo njerekeirio
 mbĩrĩra!
- 20 Githĩ matukũ makwa o na marĩ manini
 matikirie gũthira?
 Tigana na nũ nĩguo ngĩe na gĩkeno gwa
 kahinda kanini,
- 21 kamũira thĩite kũrĩa mũndũ athiiga na nda-
 cooke,
 bũrũri wa nduma, o nduma nene ya gĩkuũ,
- 22 o bũrũri ũrĩa ũtukũ wakuo ũrĩ mĩtumanu
 mũno,
 bũrũri wa nduma ya gĩkuũ, na ũtarĩ
 kĩhaarĩro,
 kũrĩa o na ũtheri ũhaana o ta nduma.”

11

Miario ya Zofaru

¹ Nake Zofaru ūrĩa Mūnaamathi agĩcookia,
akiũria atĩrĩ:

² “Ciugo icio ciothe-rĩ, nĩcikwaga gũcookio?

Mwaria ūyũ-rĩ, nĩegũgĩtuuo mwagĩrĩru?

³ Mwĩraho ūcio waku-rĩ, nĩguo ūgũkiria andũ
naguo?

No kwage mũndũ ūngĩgũkaania rĩrĩa
ũranyũrũrania?

⁴ Wee ūreera Ngai atĩrĩ, ‘Wĩtikio wakwa ndũrĩ
ũcuuke,

o na nĩ ndĩ mũtheru maitho-inĩ maku.’

⁵ Naarĩ korwo Ngai no aarie,

atumũre mĩromo yake agũũkĩrĩre,

⁶ na akũguũrĩrie hitho cia ūũgĩ,

nĩ ūndũ ūũgĩ ūrĩa wa ma nĩ wa mĩena iĩrĩ.

Menya ūndũ ūyũ; atĩ Ngai ndakũherithĩtie
kũringana na ūrĩa mehia maku maigana.

⁷ “Wee no ūhote kũmenya maũndũ marĩa
mahithe ma Ngai?

Kana no ūhote gũtuĩria kũna maũndũ ma
Mwene-Hinya-Wothe?

⁸ Maũndũ make nĩmatũũgĩru gũkĩra igũrũ, wee
nĩ atĩa ūngĩka?

Nĩ mariku gũkĩra ūriku wa mbĩrĩra, wee nĩ
atĩa ūngĩmenya?

⁹ Gĩthimo kĩamo nĩ kĩraihu gũkĩra thĩ

na nĩ kĩaramu gũkĩra iria rĩrĩa inene.

¹⁰ “Angĩũka agũikie njeera-rĩ,

acooke etane ciira-rĩ, nũũ ūngĩmũgĩria?

- 11 Ti-itherũ nĩoi andũ arĩa maheenanageria;
na rĩrĩa oona ũndũ mũũru-rĩ, githĩ
ndaũmenyaga?
- 12 No rĩrĩ, mũndũ ũtarĩ ũũgĩ ndangĩtuĩka mũũgĩ
o na rĩ,
o ta ũrĩa njaũ ya ndigiri ya gĩthaka ĩtarĩ
hĩndĩ ĩngĩciarwo ĩrĩ mũndũ.
- 13 “No rĩrĩ, ũngĩneana ngoro yaku kũrĩ Ngai,
na ũtambũrũkie moko maku kũrĩ we,
14 ũngĩeheria mehia marĩa marĩ guoko-inĩ
gwaku,
na ũgirie ũũru ũikare thĩinĩ wa hema yaku-
rĩ,
15 hĩndĩ ĩyo no ũhote gũtiira ũthiũ waku na igũrũ
ũtegũconoka;
no ũrũgame wega ũtarĩ na guoya.
- 16 Ti-itherũ nĩũkariganĩrwo nĩ mathĩna maku,
ũmaririkanage o ta maaĩ marĩkĩtie
gũtherera.
- 17 Mũtũũrĩre waku nĩũgacangarara gũkĩra
mũthenya barigici,
nayo nduma ĩgaatuĩka o ta rũciinĩ.
- 18 Ũgũtũũra ũrĩ na mwĩhoko tondũ ũrĩ na
ũgitĩri,
ũkehũgũraga harĩa ũrĩ, na ũkahurũka ũtarĩ
na ũgwati.
- 19 Nĩũgakomaga, gũtarĩ na mũndũ ũngĩtũma
wĩtigĩre,
nao andũ aingĩ nĩmakeyendithagia harĩ we.
- 20 No rĩrĩ, maitho ma andũ arĩa aaganu
nĩmakaaga kuona,
na matikoona gwa kũũrĩra;

naguo ũndũ ũrĩa meriragĩria ũgaatuĩka
mũcaayo wa gĩkuũ.”

12

Mĩario ya Ayubu

- ¹ Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ:
² “Hatirĩ nganja inyuĩ nĩ inyuĩ andũ,
 naguo ũũgĩ ũgaathiranĩra na inyuĩ rĩrĩa
 mũgaakua!
³ No rĩrĩ, ndĩ na ũmenyo o ta inyuĩ;
 mũtirĩ oogĩ kũngĩra.
 Nũũ ũtooĩ maũndũ macio mothe?
⁴ “Nduĩkĩte mũndũ wa gũthekererwo nĩ arata
 akwa,
 o na gũtuĩka nĩndakaĩire Ngai nake
 akĩnjigua:
 nĩ nduĩkĩte mũndũ wa gũthekererwo,
 o na gũtuĩka ndĩ mũthingu na ndirĩ ũcuuke!
⁵ Andũ arĩa maikaraga megangarĩte
 manyũrũragia mũtino,
 makona ta ũndũ ũcio ũkoraga o andũ arĩa
 magũrũ mao matenderũkaga.
⁶ Hema cia atunyani nĩcio ciikaraga igaacĩire,
 na andũ arĩa marakaragia Mũrungu nĩo
 maikaraga na thayũ,
 o acio makuuaga ngai yao na moko.
⁷ “No ta kĩũrie nyamũ, na nĩigũkũruta ũhoru,
 kana ũrie nyoni cia rĩera-inĩ, na nĩigũkwĩra;
⁸ kana warĩrie thĩ, na nĩigũkũruta ũhoru,
 kana ũkĩarĩrie thamaki cia iria-inĩ, nacio
 nĩigũkũhe ũhoru.

- 9 Nĩ irĩkũ cia icio ciothe itooĩ
atĩ nĩ guoko kwa Jehova gwĩkĩte ũndũ ũyũ?
- 10 Mĩoyo ya ciũmbe ciothe ĩrĩ guoko-inĩ gwake,
o na mĩhũmũ ya andũ othe.
- 11 Githĩ gũtũ gũtithuuranagia ciugo
o ta ũrĩa rũrĩmĩ rũcamaga irio?
- 12 Githĩ ũũgĩ ndũkoragwo na andũ arĩa akũrũ?
Githĩ gũtũũra mũno gũtirehaga ũmenyo?
- 13 “Ũũgĩ na hinya nĩ cia Ngai;
mataaro na ũmenyo nĩ ciake.
- 14 Kĩrĩa amomoraga gĩtingĩakwo rĩngĩ;
mũndũ ũrĩa aahingĩra njeera gũtirĩ mũndũ
ũngĩmuohora.
- 15 Ahingagĩrĩria maaĩ, gũkaaga mbura;
ningĩ aamarekereria makaananga bũrũri.
- 16 Hinya na ũtooria nĩ ciake;
mũheenio na mũheenania eerĩ no ake.
- 17 Aheani kĩa amatongoragia matarĩ nguo,
na agatua aciirithania irimũ.
- 18 Nĩohoraga mĩnyororo ĩrĩa athamaki moohaga
andũ nayo,
akamooha mũcibi njohero.*
- 19 Athĩnjĩri-Ngai amatongoragia marutĩtwo
nguo,
na akang’aũrania andũ arĩa mehaandire
tene.
- 20 Nĩakiragia mĩromo ya aheani kĩa arĩa
meehoketwo,
nao athuuri akamatunya ũhoro wa
gũkũũrana maũndũ.

* **12:18** Nguo cia kuohera njohero ihumbĩre thoni no cio ngombo cietĩkĩritio kwĩhumba.

- 21 We nĩagagĩra arĩa atĩku bata,
nao arĩa marĩ na hinya nĩamatunyaga indo
ciao cia mbaara.
- 22 Nĩaguũragia maũndũ marĩa mariku ma
nduma,
na nduma nene ya gĩkuũ akamiumĩria
ũtheri-inĩ.
- 23 Anenehagia ndũrĩrĩ, agacooka agaciananga;
aingĩhagia ndũrĩrĩ, agacooka agacihurunja.
- 24 Nĩagaagagia meciiria ma atongoria a gũkũ
thĩ;
akamaingata, morũũrage werũ-inĩ mũtheri
ũtarĩ njĩra.
- 25 Mahambaataga nduma-inĩ kũrĩa gũtarĩ ũtheri;
ningĩ atũmaga matũgũũge ta mũndũ
mũrĩũ.

13

- 1 “Atĩrĩrĩ, maithe makwa nĩmonete maũndũ
macio mothe,
matũ makwa nĩmamaiguĩte na
magataũkĩrwo nĩmo.
- 2 Ũrĩa mũũĩ o na niĩ nĩnjũũĩ;
mũtirĩ oogĩ kũngĩra.
- 3 No niĩ ndĩrenda kwaria na Mwene-Hinya-
Wothe,
na ngerirĩria gũciira na Mũrungu.
- 4 No inyuĩ-rĩ, mũranjigĩrĩra ndeto cia maheeni;
inyuothe mũrĩ athondekani a tũhũ!
- 5 Naarĩ korwo mwakira ki!
Ũndũ ũcio ũngĩtuĩka ũũgĩ harĩ inyuĩ.
- 6 Na rĩrĩ, thikĩrĩriai kĩhoo to gĩakwa;
iguai gũthaitana kwa mũromo yakwa.

- 7 Kaĩ mũngĩaria ũũru mũkĩarĩrĩria Mũrungu?
Kaĩ mũngĩaria maheeni igũrũ rĩake?
- 8 Kaĩ mũngĩmuonia kĩmenyano?
Kaĩ mũgũciirĩrĩria Mũrungu?
- 9 Angĩmũtuĩria inyuĩ-rĩ, ũndũ ũcio no ũtuĩke
mwega?
No mũmũheenie ta ũrĩa mũngĩheenia
mũndũ?
- 10 Ti-itherũ no amũrũithie
mũngĩtuĩka a kuonania kĩmenyano na
hitho.
- 11 Hĩ, riiri wake ndũngĩmũmakia?
Mũtingĩnyitwo nĩ guoya nĩ ũndũ wake?
- 12 Mĩario yanyu ya ũũgĩ nĩ thimo hũthũ o ta
mũhu;
ihooto cianyũ no ta kwĩgitĩra na rĩũmba.
- 13 “Kiraĩ ki, mũreke njarie;
o ũrĩa ndĩrĩona-rĩ, rekei nyone.
- 14 Nĩ kĩĩ gĩgũtũma ndĩtoonyie ũgwati-inĩ
na ngaiga muoyo wakwa moko-inĩ makwa?
- 15 O na angĩnjũraga-rĩ, nĩ nowe ndĩrĩhokaga;
na ti-itherũ nĩ ngatetera mĩthiire yakwa hau
mbere yake.
- 16 Ti-itherũ, ũndũ ũyũ noguo ũgaatuĩka wa
kũũhonokia,
nĩgũkorwo mũndũ ũtooĩ Ngai
ndangĩũmĩrĩria gũũka mbere yake!
- 17 Thikĩrĩriai wega ũhoro wakwa;
matũ manyu nĩmakĩigwe ũrĩa nguuga.
- 18 Ti-itherũ nĩhaarĩirie ciira wakwa,
na nĩnjũũĩ nĩ nguoneka ndĩ wa kĩhooto.
- 19 Nĩ kũrĩ mũndũ ũngĩhota gũũthitanga?

Angĩkorwo nĩ kũrĩ-rĩ, no gũkira ngũkiran-gue.

- 20 “Wee Ngai, ta kũhe o maũndũ maya meerĩ,
na ndigũcooka gũkwĩhitha:
- 21 Atĩrĩ, eheria guoko gwaku, gũikare kũraya na
niĩ,
na ũtigelĩ kũũmakia na imakania ciaku.
- 22 Ningĩ ũnjĩte na nĩngwĩtĩka,
kana ũkĩreke njarie, nawe ũnjookerie.
- 23 Nĩ mahĩtia na mehia maigana niĩ njĩkĩte?
Nyonia ihĩtia na rĩhitha rĩakwa.
- 24 Ũraahitha ũthiũ waku nĩkĩ,
na ũkandua thũ yaku?
- 25 Nĩũngĩnyamaria ithangũ rĩrahurutwo nĩ
rũhuho?
Nĩũgũteng’erania na maragara momũ?
- 26 Nĩgũkorwo nĩ wandĩkĩte maũndũ marũrũ ma
kũnjũkĩrĩra,
na ũkaangaĩra igai rĩa mehia ma ũnini
wakwa.
- 27 Wohaga magũrũ makwa na mĩnyororo;
ũrangagĩra njĩra ciakwa ciothe
na ũndũ wa gũcora njoro makinya ma
magũrũ makwa.
- 28 “Nĩ ũndũ ũcio mũndũ amocaga ta kĩndũ
kĩbuthĩte,
agathira ta nguo ĩrĩtwo nĩ memenyi.

14

- 1 “Mũndũ ũciarĩtwo nĩ mũndũ-wa-nja-rĩ,

- aikaraga o matukũ manini, namo
makaiyũrwo nĩ mathĩna.
- ² Akũraga ta ihũa na agacooka akooma;
ahĩtũkaga na ihenya ta kĩruru, na
ndatũũraga.
- ³ Mũndũ ta ũcio wakĩmũkũũrĩra maitho?
Mũndũ ta ũcio wamũrehe mbere yaku aci-
irithio?
- ⁴ Nũũ ũngĩhota kũruta kĩndũ gĩtheru kuuma
harĩ kĩndũ kĩrĩa gĩtarĩ gĩtheru?
Gũtirĩ o na ũmwe!
- ⁵ Matukũ ma mũndũ nĩ matare;
nĩũtuĩte mũigana wa mĩeri yake,
na nĩũmũigĩire mĩhaka ĩrĩa ataangĩkĩra.
- ⁶ Nĩ ũndũ ũcio tiga kũmũrora, tigana nake,
nginya arĩkie mĩthenya yake ta
mũthũkũmi.
- ⁷ “Mũtĩ-rĩ, nĩwĩrĩgagĩrĩrwo atĩ ũngĩtemwo,
no ũthethũke rĩngĩ,
na atĩ mathethũka maguo matikaaga.
- ⁸ O na mĩri yaguo ĩngĩkũrĩra thĩ
na gĩthukĩ kĩaguo kĩũmĩre tĩiri-inĩ,
⁹ ũngĩkaguucia maaĩ-rĩ, nĩũgathethũka
na ũrute hongea ta mũtĩ wa kũhaandwo.
- ¹⁰ No mũndũ akuuaga agathikwo;
aatuĩkana-rĩ, ndacookaga kuonwo rĩngĩ.
- ¹¹ O ta ũrĩa maaĩ mahũũaga kũu iria-inĩ,
na ta ũrĩa mũtaro wa rũũĩ ũng’araga
ũkooma-rĩ,
- ¹² ũguo noguo mũndũ akomaga na ndacookaga
gũũkĩra rĩngĩ;
o nginya rĩrĩa igũrũ rĩgaathira-rĩ,

andũ matirĩ hĩndĩ magookĩra kana
maarahũrwo mookĩre.

13 “Naarĩ korwo wahitha thĩinĩ wa mbĩrĩra,
na ũnjige hitho-inĩ nginya rĩrĩa marakara
maku magaathira!

Naarĩ korwo wandũira gĩathĩ,
ũgaacooka kũndirikana hĩndĩ iyo.

14 Mũndũ akua-rĩ, nĩagatũũra muoyo rĩngĩ?
Matukũ makwa mothe ma wĩra mũritũ-rĩ,
ngweterera ihinda rĩakwa rĩa kwerũhĩrio
hinya rĩkinye.

15 Wee ũgetana, na niĩ nĩngagwĩtĩka;
na nĩũkeerirĩria kĩũmbe gĩkĩ wombire na
moko maku.

16 Hĩndĩ iyo nĩũgatara makinya makwa,
no ndũkarũmbũiya mehia makwa.

17 Mahĩtia makwa meekĩrĩtwo mondo-inĩ,
ĩkoohwo na ĩkahũrwo mũhũũri;
nĩũkahumbĩra mehia makwa.

18 “No rĩrĩ, o ta ũrĩa kĩrĩma kĩenjekaga na
gĩkamomoka,
na o ta ũrĩa rwaro rwa ihiga rũeheragio
handũ ha ruo,

19 na o ta ũrĩa maaĩ mamuthũraga mahiga,
na o ta ũrĩa mbura nene ĩtwaraga tĩĩri-rĩ,
ũguo noguo wanangaga kĩĩrĩgĩrĩro kĩa
mũndũ.

20 Wee ũmũtooragia o rĩmwe rĩa kũigana, nake
agathira;
ũgarũraga gĩthiithi gĩake ũrĩa kĩhaana, na
ũkamũingata.

- 21 Ariũ ake mangĩtheo gĩtĩio, ndangĩmenya ũhoro
ũcio;
mangĩconorithio, we ndoonaga ũndũ ũcio.
22 We no ruo rwa mwĩrĩ wake aiguaga,
nake atũũraga o ecaayagĩra.”

15

Mĩario ya Elifazu

- 1 Nake Elifazu ũrĩa Mũtemaani akĩũria atĩrĩ:
2 “Mũndũ mũũgĩ no acookie ũhoro na
kwĩgereria,
kana aiyũrie nda yake na rũhuho ruumĩte
na irathĩro?
3 No eciirĩre na ciugo cia tũhũ,
kana na mũario ĩtarĩ bata?
4 No wee-rĩ, nĩũracambia ũhoro wa gwĩtigĩra
Ngai,
na ũkagirĩria ũhoro wa andũ kwĩrutĩra
Mũrungu.
5 Mehia maku nĩmo mataaraga kanua gaku;
nawe ũthuurĩte kwaria na rũrĩmĩ rwa
mũndũ mwara.
6 Kanua gaku wee mwene nĩko karagũtuĩra ciira,
ti gakwa:
nayo mũromo yaku wee mwene ĩkaaria ũira
wa gũgũũkĩrĩra.
7 “Wee nĩwe mũndũ wa mbere gũciarwo?
Wee-rĩ, waciarirwo mbere ya irĩma igĩe ho?
8 Wee nĩũthikagĩrĩria ndundu ya Ngai?
Wee wiki-rĩ, nowe ũrigĩtie na ũũgĩ?
9 Nĩ atĩa ũũĩ ithuĩ tũtooĩ?
Nĩ ũmenyo ũrĩkũ ũrĩ naguo ithuĩ tũtarĩ?”

- 10 Tũrĩ na athuuri marĩ na mbuĩ na arĩa akũrũ
mũno,
andũ akũrũ o na gũkĩra thoguo.
- 11 Ndũiganĩtwo nĩ ũhoorerania wa Mũrungu,
o na kana ũhoru ũcio warĩirio na ũhooreri?
- 12 Ngoro yaku igũteete nĩkĩ,
na nĩ kũĩ kĩratũma ũikare ũkiunaga maitho,
- 13 nĩguo werekerie marakara maku kũrĩ
Mũrungu,
o na ũgaitũrũra ciugo ta icio kuuma kanua
gaku?
- 14 “Mũndũ akĩrĩ kĩ, atĩ no ahote gũtuĩka
mũtheru,
o na mũndũ ũciarĩtwo nĩ mũndũ-wa-nja
nake akĩrĩ kũĩ,
atĩ no ahote gũtuĩka mũthingu?”
- 15 Angĩkorwo Ngai ndangĩhota kwĩhoka andũ
arĩa ake aamũre-rĩ,
na kũngĩkorwo o na igũrũ ti gũtheru
maitho-inĩ make-rĩ,
- 16 mũndũ akĩrĩ kĩ atĩ amwĩhoke?
Mũndũ nĩ mwaganu na nĩ kĩmaramari,
anyuuaga waganu ta maaĩ!
- 17 “Wee ta thikĩrĩria na nĩngũgũtaarĩria;
reke ngwĩre ũrĩa nyonete,
- 18 ngwĩre ũrĩa andũ arĩa oogĩ moigĩte,
matekũhitha ũndũ o na ũmwe wa ũhoru
ũrĩa maaheirwo nĩ maithe mao,
- 19 (o acio oiki maaheetwo bũrũri
hĩndĩ ĩrĩa gũtaarĩ mũndũ wa kũngĩ
watuĩkanagia gatagatĩ-inĩ kao):

- 20 Atĩrĩ, mũndũ mwaganu akoragwo na mũnyamaro matukũ make mothe.
Matukũ mothe ma ũcio ũtarĩ tha-rĩ,
maigĩrwo o mũnyamaro.
- 21 Aiguaga o mĩgambo ya kũmakania mũno;
hĩndĩ írĩa maũndũ mothe moneka ta marĩ
mega-rĩ,
atunyani makamũtharĩkĩra.
- 22 Ndarĩ na kũrĩgĩrĩro gĩa gwĩthara kuuma
nduma-inĩ;
etereirio kũũragwo na rũhiũ rwa njora.
- 23 Orũũraga agĩcaragia irio, oragie atĩrĩ, 'Irĩ na
kũ?'
Aikaraga amenyete atĩ mũthenya wa nduma
ũrĩ o hakuhĩ.
- 24 Mũnyamaro na ruo rwa ngoro nĩcio
imũmakagia;
imũtooragia taarĩ mũthamaki wĩhaarĩrie
kũmũtharĩkĩra,
- 25 nĩ ũndũ ainainagĩria Mũrungu ngundi,
na akang'athĩria Mwene-Hinya-Wothe,
- 26 akamũguthũkĩra ang'athĩtie,
arĩ na ngo yake mata ya hinya.
- 27 "O na gũtuĩka ũthiũ wake nĩ mũnoru,
na njohero yake ikaneneha nĩ kũnora-rĩ,
- 28 agaatuũraga matũũra maanangĩku,
na aikarage nyũmba itatũũragwo nĩ mũndũ,
nyũmba itigairie o kũmomoka ituĩke
ihumbu cia mahiga.
- 29 Ndagacooka gũkorwo arĩ mũtongu, naguo
ũtonga wake ndũgatũũra,
o na kana indo ciake itheereme kũu bũrũri-
inĩ.

- 30 Ndakahota kũũrĩra nduma;
rũrĩrĩmbĩ nĩrũkahoochia thuuna ciake,
nayo mĩhũmũ ya kanua ka Ngai
nĩnkamweheria.
- 31 Nĩatige kwĩheenia na ũndũ wa kwĩhoka
maũndũ ma tũhũ,
nĩgũkorwo gũtirĩ kĩndũ makaamũrehere.
- 32 Ihinda rĩake rĩtanakinya-rĩ, nĩakarĩhio
mũigana wake wothe,
na honge ciake itikarura.
- 33 Agaatuĩka ta mũthabibũ ũhũrũrĩtwo thabibũ
ciaguo itarĩ njĩru,
ahaane ta mũtamaiyũ ũraita kĩro kĩaguo.
- 34 Nĩgũkorwo andũ a thiritũ ya arĩa matooĩ Ngai
matũũraga marĩ thaata,
na mwaki nĩũgaacina hema cia arĩa
mendete mahaki.
- 35 Magĩaga nda cia mathĩna, na magaciara
waganu;
nda ciao ithugundaga o maheeni.”

16

Mĩario ya Ayubu

- ¹ Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ:
- ² “Nĩnjiguĩte maũndũ maingĩ ta macio;
inyuothe mũrĩ ahoorerania a
kũnyamarania!
- ³ Mĩario iyo yanyu mĩingĩ ya mũhũhũtĩko-rĩ,
ndĩrĩithira?
Nĩ kũ kĩramũthĩnia, gĩgatũma mũtinde
mũgĩkararania?
- ⁴ O na nĩ no njarie ta inyuĩ, korwo nĩ inyuĩ mũrĩ
harĩa ndĩ;

- nĩ no njarie mĩario mĩega ya kũmũciirithia
na ndĩmũinainĩrie mũtwe.*
- 5 No rĩrĩ, kanua gakwa no kamũũmĩrĩrie;
ũhoorerania uumĩte mĩromo-inĩ yakwa no
ũmũhoorerie.
- 6 “No o na ndaaria-rĩ, ruo rwakwa rũtirathira;
o na ndegirĩrĩria kwaria-rĩ, rũtiranjeherera.
- 7 Ti-itherũ, Wee Ngai nĩũnogeetie;
nĩũharaganĩtie nyũmba yakwa yothe.
- 8 Wee nĩũnjoheete, naguo ũndũ ũcio ũgatuĩka
ũira;
ũhĩnju ũyũ ndĩ naguo nĩwambararĩte
ũkaanyumbũra ũrĩa ndariĩ.
- 9 Ngai nĩandooretie na akandembũranga nĩ ũrĩa
arakarĩte,
akaahagaranĩria magego;
ũcio thũ yakwa nĩangũũrĩire maitho.
- 10 Andũ nĩmathamĩtie tũnua twao maathek-
erere;
mangũthaga rũthĩa makĩĩnyũrũragia,
na makanyĩitana hamwe manjũkĩrĩre.
- 11 Mũrungu nĩandekereirie kũrĩ andũ arĩa ooru,
na akanjikia mĩtego-inĩ ya arĩa aaganu.
- 12 Nĩ ndaikarĩte wega, nowe agũthethera;
aanyĩitire mũmero, akĩihehenja.
We andũite cabaa wake wa kũrathagwo;
13 aikia a mĩguĩ ake nĩmandigiicĩirie.
Aratheeca higo ciakwa atarĩ na tha,
na agaita maaĩ makwa ma nyongo thĩ.
- 14 Aatharĩkagĩra maita maingĩ maingĩ;

* **16:4** Kũinainĩria mũndũ mũtwe kuonanagia kũnyarara mũndũ ũcio, na kũu kwarĩ kũmũruma.

anguthũkagĩra ta njamba ya ita.

15 “Ndumĩire gĩkonde gĩakwa kĩa mwĩrĩ nguo ya
ikũnia,
na ngahitha thiithi wakwa rũkũngũ-inĩ.

16 Ũthiũ wakwa nĩũtunĩhĩte nĩkũrĩra,
nduma nene ĩgakĩhumbĩra maitho makwa;

17 no rĩrĩ, moko makwa matirĩ ũndũ wa ũhinya
mekĩte
namo mahooya makwa nĩ matheru.

18 “Wee thĩ-rĩ, ndũkahumbĩre thakame yakwa;
kĩrĩro gĩakwa kĩroaga gũkaahuurũkio!

19 O na rĩu-rĩ, mũira wakwa arĩ igũrũ;
ũcio mũnjiirĩrĩri arĩ o igũrũ.

20 Mũũthaihanĩrĩri nĩ mũrata wakwa
rĩrĩa maitho makwa maraita maithori harĩ
Ngai;

21 nĩathaithanagĩrĩra mũndũ kũrĩ Ngai,
o ta ũrĩa mũndũ athaithanagĩrĩra
mũratawe.

22 “No mĩaka mĩnini ĩgũthira,
thĩ rũgendo rũrĩa mũndũ athiiga na nda-
cooke.

17

1 Roho wakwa nĩmũthuthĩku,
matukũ makwa nĩmathirĩte, mbĩrĩra nĩyo
ĩnjeteraire.

2 Ti-itherũ thiũrũrũkĩirio nĩ andũ a kũũnyũrũria;
maitho makwa no nginya meerorere
rũmena rwao.

- 3 “Wee Ngai-rĩ, ta kũhe kĩndũ gĩa kũrũgamĩrĩra
thiirĩ wakwa kĩrĩa ũretia,
tondũ-rĩ, nũũ ũngĩ ũngĩtĩkĩra kũruta kĩndũ
gĩaake kĩndũgamĩrĩre?
- 4 Wee nĩwaagithĩtie meciiria mao ũmenyo;
nĩ ũndũ ũcio ndũngĩmetĩkĩria mahootane.
- 5 Mũndũ angĩkaana arata ake nĩ ũndũ wa kĩheo-
rĩ,
maitho ma ciana ciake nĩmakoora.
- 6 “Ngai nĩanduĩte mũndũ wa kuunwo thimo nĩ
andũ othe,
nduĩkĩte mũndũ wa gũtuagĩrwo mata ũthiũ
nĩ andũ.
- 7 Maitho makwa nĩ maroora nĩ gwĩthikĩra;
ciĩga ciakwa ciothe ihũthĩte o ta kĩruru.
- 8 Andũ arĩa arũngĩrĩru nĩmagegetio nĩ ũhoro
ũcio;
andũ arĩa matarĩ na ũũru mekĩte
nĩmarahũkĩte mokĩrĩre andũ arĩa matooi
Ngai.
- 9 O na kũrĩ ũguo-rĩ, arĩa athingu nĩmarĩrũmagia
njĩra ciao,
nao arĩa marĩ moko matheru
nĩmarĩongagĩrwo hinya.
- 10 “No rĩrĩ, ta gĩũkei inyuothe, geriai o rĩngĩ!
Nĩ ndirĩ ndĩrona mũndũ mũũgĩ gatagati
kanyu.
- 11 Matukũ makwa nĩ mathiru, mĩbango yakwa
nĩmĩharaganie,
o na merirĩria ma ngoro yakwa.
- 12 Andũ aya magarũraga ũtukũ makaũtua
mũthenya;

- nduma yamakinyĩrĩra moigaga atĩrĩ, ‘Ūtheri
ũrĩ o hakuhĩ.’
- 13 Angĩkorwo mūciĩ ũrĩa njĩrĩgĩrĩire no mbĩrĩra,
angĩkorwo ingĩara ũrĩrĩ wakwa o nduma-
inĩ-rĩ,
- 14 angĩkorwo no njĩire ũhoro wa kũbutha atĩrĩ,
‘Wee nĩwe baba,’
na njĩire kĩgunyũ atĩrĩ, ‘Wee nĩwe maitũ’
kana ‘Nĩwe mwarĩ wa maitũ-rĩ’,
- 15 mwĩhoko wakwa ũkĩrĩ kũ?
Nũũ ũngĩnyonera mwĩhoko?
- 16 Na rĩrĩ, mwĩhoko nĩũharũrũkĩte nginya
ihingo-inĩ cia gĩkuũ?
Nĩtũgũgũikũrũkania hamwe rũkũngũ-inĩ?”

18

Mĩario ya Bilidadi

- 1 Ningĩ Bilidadi ũrĩa Mũshuhi agĩcookia,
akĩũria atĩrĩ:
- 2 “Ūrĩtiga kwaria mĩario ĩno rĩ?
Gĩa na ũũgĩ nĩguo o na ithuĩ tũhote kwaria.
- 3 Nĩ kĩĩ kĩratũma ũtuone tũhaana ta ng’ombe,
na tũgatuuo irimũ maitho-inĩ maku?
- 4 Wee ũrehanyũrũra nĩ ũndũ wa ũrĩa ũrakarĩte-
rĩ,
thĩ no ĩthaamwo nĩ ũndũ waku?
Kana no nginya ndwaro cia mahiga cieherio
harĩa itũire?
- 5 “Tawa wa mũndũ mwaganu nĩmũhorie;
rũrĩrĩmbĩ rwa mwaki wake nĩrũtigĩte
gwakana.

- 6 Ūtheri ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wa hema yake ūtuĩkĩte nduma;
naguo tawa ūrĩa ūrĩ hakuhĩ nake ūkahora.
- 7 Hinya wa mũkinyũkĩrie wake nĩmũhũthie;
namo mathugunda make makamũgũithia thĩ.
- 8 Makinya make mamũikagia wabu-inĩ,
nake akoorũraga thĩinĩ wa marima mayo.
- 9 Mũtego ūmũnyiitĩire ndiira-inĩ ya kũgũrũ;
mũtego ūgakĩmũrũmia biũ.
- 10 Ahithĩirwo kĩaana kĩa rũrigi tĩiri-inĩ,
akaambĩrwo mũtego njĩra-inĩ yake.
- 11 Imakania imuumagĩrĩa na mĩena yothe,
na ikamũteng'eragia harĩa hothe aagerera.
- 12 Mũtino nĩmũhũũtĩire;
mwanangĩko wetereire agwe.
- 13 Mũtino ūrĩaga icunjĩ cia gĩkonde gĩake;
narĩo irigithathi rĩa gĩkuũ
rĩgatambuuraŋa ciĩga ciake.
- 14 Aguucĩtio, akarutwo ūgitĩri-inĩ wa hema yake,
na agatwarwo kũrĩ mũthamaki wa imakania.
- 15 Mwaki nĩguo ūtũũraga hema-inĩ yake;
ũbiriti ūgwakana nĩũhurunjĩtwo gĩikaro gĩake.
- 16 Mĩri yake yũmagĩra tĩiri-inĩ,
nacio hongea ciake ikahooa na igũrũ.
- 17 Kĩirikano gĩake nĩ gĩgaathira thĩ;
ndarĩ rĩitwa bũrũri-inĩ.
- 18 Akaarutũrũrwo ūtheri-inĩ atwarwo nduma-inĩ
na nĩakaingatwo oime thĩ ĩno.
- 19 Ndarĩ ciana kana njiaro thĩinĩ wa andũ ao,

- o na ndarĩ mũndũ wake ũgaatigara kũrĩa aatũũraga.
- 20 Andũ a mwena wa ithũĩro nĩmakagegio nĩ maũndũ marĩa mamũkorete; andũ a mwena wa irathĩro manyiitwo nĩ kĩmako.
- 21 Ti-itherũ ũguo nĩguo gĩikaro kĩa mũndũ mwaganu gũkahaana; kũndũ kwa mũndũ ũrĩa ũtooĩ Mũrungu-rĩ, gwake kũhaana ũguo.”

19

Mĩario ya Ayubu

- 1 Nake Ayubu akĩũria atĩrĩ:
- 2 “Mũkũũnyariira nginya-rĩ, mũkĩl̄hehenjaga na ciugo?
- 3 Rĩu mũrĩ kũndetia maita ikũmi; mũũtharĩkĩire mũtarĩ na thoni.
- 4 Angĩkorwo nĩ ma atĩ nĩhĩt̄tie njĩra, ihĩtia rĩakwa rĩgũikara rĩrĩ thĩina wakwa.
- 5 Mũngĩkorwo ti-itherũ nĩmũgwĩtũũgĩria igũrũ rĩakwa, na mũgĩe na mweke wa kũnjũkĩrĩra nĩ ũndũ wa ũguo njonorithĩtio,
- 6 no kĩmenyei atĩ Ngai nĩwe ũũhĩt̄irie, akandigiicĩria na wabu wake.
- 7 “O na gũtuĩka nĩngayaga ngoiga atĩrĩ, ‘Ndĩmũhĩt̄irie!’ Nĩ ndirĩ ũndũ njookagĩrio; o na gũtuĩka nĩhooyaga ndeithio, gũtirĩ kĩhooto nyonaga.
- 8 Nĩahingĩire njĩra na nĩ ndingĩhota kũhĩtũka;

- tũcĩra twakwa nĩatwĩkĩrĩte nduma.
- 9 Nĩanjaũrĩte gĩtĩo gĩakwa,
na akanduta thũmbĩ mũtwe.
- 10 Andarũrangaga kuuma mbarĩ ciothe nginya
ngathira;
amunyaga mwĩhoko wakwa o ta mũtĩ.
- 11 Marakara make nĩmanjakanĩire;
andaraga hamwe na thũ ciake.
- 12 Mbũtũ ciake cia ita injerekagĩra na hinya;
ciakaga ihumbu cia kũnjũkĩrĩra,
igathiũrũrũkĩria hema yakwa.
- 13 “Nĩanyamũranĩtie na ariũ a baba
makaahutatĩra;
andũ arĩa tũyaine nao nĩmeĩndigithĩtie biũ.
- 14 Andũ a mbarĩ ciitũ nĩmathiĩte makandiga;
arata akwa nĩmariganĩirwo nĩ nĩ.
- 15 Ageni akwa na ndungata ciakwa cia andũ-a-
nja matuaga ta matanjũũĩ;
maanyonaga ta ndĩ mũndũ uumĩte kũndũ
kũngĩ.
- 16 Njĩtaga ndungata yakwa, no ndĩngĩnjĩtĩka,
o na ndĩmĩthaithĩte na kanua gakwa nĩ
mwene.
- 17 Mĩhũmũ ya kanua gakwa nĩmĩnungu harĩ
mũtumia wakwa;
nduĩkĩte wa kũmenwo harĩ ariũ a maitũ.
- 18 O na tũhĩ tũria tũnini nĩtũũnyararĩte,
rĩria ndatumĩrĩra no gũũthekerera
tũũthekagĩrĩra.
- 19 Arata akwa arĩa manguhĩrĩirie othe
nĩmathũire;
andũ arĩa nyendeete nĩmahutatĩire
makaanjũkĩrĩra.

- 20 Nĩ thirĩte ngatigara o gĩkonde na mahĩndĩ;
nĩ ndigarĩrwo no kĩni kĩa magego giiki.
- 21 “Njiguĩrai tha, inyuĩ arata akwa, iguai tha,
nĩgũkorwo guoko kwa Ngai nĩkũngũthĩte.
- 22 Mũthingatanaga na nĩ o ta ũrĩa Mũrungu
aathingataga nĩkĩ?
Mũtirĩ mūraiganwo nĩ nyama ciakwa?
- 23 “Naarĩ korwo ciugo ciakwa nĩciandĩkĩtwo,
igakĩandĩkwo ibuku-inĩ rĩa gĩkũnjo,
24 igakarwo na karamu ga kĩgera igũrũ rĩa
ngocorai,
kana igakururwo rwaro-inĩ rwa ihiga itũũre
nginya tene!
- 25 Nĩnjũũ atĩ Mũngũũri arĩ muoyo,
na atĩ marigĩrĩrio-inĩ nĩwe ũkaarũgama thĩ
ĩno.
- 26 Nakĩo gĩkonde gĩkĩ gĩakwa kĩarĩkia gũthira,
na mwĩrĩ ũyũ wa nyama ũkorwo ũtarĩ ho,
hĩndĩ ĩyo nĩ ngoona Ngai;
- 27 nĩ mwene nĩngamwĩonera na maitho,
nĩ mwene, ti mũndũ ũngĩ.
Ĩ ngoro yakwa ndĩkĩrĩ na wendo mũnene!
- 28 “Mũngiuga atĩrĩ, ‘Ĩ nĩtũthingatane nake,
kuona atĩ nĩwe kĩhumo gĩa thĩina ũyũ,’
29 inyuĩ ene nĩmwagĩrĩrwo nĩ gwĩtigĩra rūhiũ
rwa njora;
nĩgũkorwo mang’ũrĩ nĩmakarehithia
kũherithanio na rūhiũ rwa njora,
na hĩndĩ ĩyo nĩmũkamenya atĩ nĩ kũrĩ
ũtuanĩri wa ciira.”

20

Miario ya Zofaru

¹ Nake Zofaru ūrĩa Mūnaamathi agĩcookia atĩrĩ:

² “Meciiria makwa nĩ mathĩnĩku, na nĩkĩo ngũcookia,
nĩ ūndũ nĩndangĩkĩte mūno.
³ Ndĩraigua irũithia rĩa kũnjonorithia,
naguo ūmenyo wakwa nĩũranjĩkĩra hinya wa gũcookia.

⁴ “Ti-itherũ nĩũũĩ ūrĩa gũtũire kuuma tene rĩrĩa mũndũ aigirwo gũkũ thĩ ĩno,

⁵ atĩ kũrũhĩa kwa arĩa aaganu no gwa kahinda, o nakĩo gĩkeno kĩa andũ arĩa matooi Ngai no gĩa kahinda kanini.

⁶ O na gũtuĩka mwĩtĩo wake nĩ ũkinyaga o igũrũ,
naguo mũtwe wake ũkahutia matu-rĩ,

⁷ agaathira nginya tene o ta mai make mwene; arĩa manamuona mooragie atĩrĩ, ‘Kaĩ aathire kũ?’

⁸ Airagĩria ta kĩroto, akaaga kuoneka rĩngĩ, akaingatwo ta kĩoneki kĩa ũtukũ.

⁹ Riitho rĩrĩa rĩamuonaga rĩtikamuona rĩngĩ; harĩa aakaraga hatikamuona rĩngĩ.

¹⁰ Ciana ciake ikaageragia kwĩguithania na athĩni;
moko make mwene no nginya magaacookia ũtonga wake kũrĩa aaũrutire.

¹¹ Hinya wa wĩthĩ ūrĩa ũiyũrĩte mahĩndĩ-inĩ make
ũgaakoma hamwe nake rũkũngũ-inĩ.

- 12 “O na gūtuika ũuru ũrĩ mūrĩo ũrĩ kanua gake,
na nĩaũhithaga rungu rwa rūrĩmĩ rwake,
- 13 o na gūtuika ndangĩhota kũũrekia
na aũigaga kanua gake-rĩ,
- 14 irio ciake nĩkarũra irĩ nda yake;
igaatuika ũrũrũ wa ndũira thĩnĩ wake.
- 15 Nĩagatahĩka ũtonga ũrĩa ameretie;
Mũrungu nĩagatũma aũtahĩke.
- 16 Nĩakoonga thumu wa nyoka;
magego ma nyoka nĩmo makaamũũraga.
- 17 Ndagakenera tũrũũĩ,
njũũĩ iria ithereraga ũũkĩ na ngorono.
- 18 Kĩndũ kĩrĩa anogeire no nginya agagĩcookia
atakĩrĩte;
ndagakenera uumithio wa wonjoria wake.
- 19 Nĩgũkorwo nĩahinyĩrĩirie athĩni, akamatiga
matarĩ na kĩndũ;
nĩatunyanĩte nyũmba iria ataakire.
- 20 “Ti-itherũ merirĩria make matingĩthira;
ndangĩhonokia na indo iria eigĩire.
- 21 Gũtirĩ kĩndũ atigĩirio gĩa kũrĩa;
ũtonga wake ndũgatũũra.
- 22 Hĩndĩ ĩrĩa aiganĩire nĩ ũndũ wa kũingĩhia
indo, mĩnyamaro nĩkamũnyiita;
ũkĩa nĩũkamũkora na nditi nene.
- 23 Hĩndĩ ĩrĩa aiyũrĩtie nda yake-rĩ,
nĩguo Ngai akaarekereria marakara make
mahiũ mamũkore
na amuurĩrie mahũũra make.
- 24 O na angĩũrĩra indo cia mbaara cia kĩgera,
akaarathwo na mũguĩ wa gĩcango.
- 25 Aũcomoraga kuuma ng’ong’o wake,

- mũtheece ũcio mũkengu akaũcomora ku-
uma ini-inĩ rĩake.
Imakania nĩkamũkorera;
²⁶ nduma nene nĩyeteraire igĩina ciake.
Mwaki ũtarĩ mũhurutĩre nĩkamũcina,
na ũniine kĩrĩa gĩtigaire thĩinĩ wa hema
yake.
²⁷ Igũrũ nĩrikaguũria wĩhia wake;
thĩ nayo nĩkarahũka ĩmũũkĩrĩre.
²⁸ Kĩguũ nĩgĩgathereria nyũmba yake,
indo cia nyũmba yake ithererio nĩ kĩguũ
mũthenya ũcio wa mang'ũrĩ ma Ngai.
²⁹ Ũcio nĩguo ũndũ ũrĩa Ngai agayagĩra arĩa
aaganu,
igai rĩrĩa maathĩrĩrwo nĩ Mũrungu.”

21

Mĩario ya Ayubu

- ¹ Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ:
² “Thikĩrĩriai wega ciugo ciakwa;
rekei ũndũ ũyũ ũtuĩke nĩguo
mũkũũhooreria nago.
³ Ngirĩrĩriai na nĩ njarie,
na ndaarĩkia kwaria-rĩ, mũgĩcooke
mũũnyũrũrie.
⁴ “Nĩ-rĩ, kaĩ mateta makwa meerekeirio mũndũ?
Ngũkĩaga kũremwo nĩ gũkirĩrĩria nĩkĩ?
⁵ Ta ndorai mũgege;
mwĩnyiite tũnua twanyu na moko nĩ
kũmaka.
⁶ Ndĩciiragia ũhoru ũyũ ngamaka mũno;

- ngethithimũkwo nĩ mwĩrĩ, ngambĩrĩria
kũinaina.
- 7 Atĩrĩ, andũ arĩa aaganu marekagwo matũũre
muoyo nĩkĩ,
magakũra o na magakĩrĩrĩria kũgĩa na
ũhoti?
- 8 Nĩmeonagĩra ciana ciao ikĩgaacĩra kũu marĩ,
makoona rũciaro rwao rũkĩhaanda mbere
ya maitho mao.
- 9 Mĩciĩ yao iikaraga iigitĩrwo na itarĩ na guoya;
naruo rũthanju rwa Ngai rũtimahũũraga.
- 10 Ndegwa ciao itiagaga kũgwatia;
ng'ombe ciao iciaraga, na itihunaga.
- 11 Moimagaragia twana twao tũingĩ o ta rũũru;
ciana icio ciao ikaina igĩtũrũhaga.
- 12 Nao o ene mainaga makĩhũũraga tũhembe na
inanda cia mũgeeto;
mekenagia na mũgambo wa mũtũrirũ.
- 13 Matũũraga mĩaka yao magaacĩire,
na magathĩ mbĩrĩra-inĩ marĩ na thayũ.
- 14 Na no-o meeraga Mũrungu atĩrĩ, 'Thĩ! Tigana
na ithuĩ!
Tũtikwenda kũmenya njĩra ciaku.
- 15 Mwene-Hinya-Wothe nĩwe ũ, atĩ nĩguo
tũmũtungatagĩre?
Tũkũgunĩka nakĩ tũngĩmũhooya?'
- 16 No rĩrĩ, kũgaacĩra kwao gũtirĩ moko-inĩ mao
ene,
nĩ ũndũ ũcio nĩ njikaraga haraaya na kĩrĩra
kĩa andũ arĩa aaganu.
- 17 "Na rĩrĩ, nĩ maita maigana tawa wa arĩa
aaganu ũhoragio?
Nĩ maita maigana makoragwo nĩ mũtino,

- na nĩ maita maigana Ngai amagayagĩra ruo
nĩ kũmarakarĩra?
- 18 Nĩ maita maigana matuĩkaga ta nyeki nyũmũ
ĩkũhurutwo nĩ rūhuho,
o na kana ta maragara marĩa mombũragwo
nĩ kĩhuhũkanio?
- 19 Kuugagwo atĩrĩ, ‘Ngai aigagĩra ciana iherithia
rĩa ithe wao.’
No rĩrĩ, nĩ kaba Ngai aherithie mũndũ ũcio
we mwene,
nĩguo amenye nĩehĩtie!
- 20 Maitho make nĩmeyonere mwanangĩko wake
mwene;
nĩarekwo akunde mang’ũrĩ ma Mwene-
Hinya-Wothe.
- 21 Nĩ ũndũ-rĩ, anga no eetangaga ha ũhoru wa
andũ ake
arĩa agaatika na thuutha, matukũ make
maathira?
- 22 “Nĩ kũrĩ mũndũ o na ũmwe ũngĩhota kũruta
Mũrungu atĩ nĩguo agĩe na ũmenyo,
kuona atĩ Mũrungu nĩwe ũtuanagĩra ciira,
o na agatuĩra arĩa atũũgĩirie mũno?
- 23 Nĩ kũrĩ mũndũ ũkuaaga arĩ na hinya wake
wothe,
arĩ mũgitĩre wega biũ, na arĩ na thayũ,
- 24 mwĩrĩ wake ũheetwo irio wega,
na mahĩndĩ ma mĩthiimo yake marĩ o maigũ.
- 25 Mũndũ ũngĩ agakua arĩ na marũrũ ma ngoro,
atarĩ aakenera kĩndũ kĩega o na kĩ.
- 26 Makomaga o ro ũndũ ũmwe tĩĩri-inĩ,
na eerĩ-rĩ, igunyũ ikamahumbĩra.

- 27 “Niĩ nĩnjũũ wega ũrĩa mũreciiria,
ngamenya mathugunda manyu
maakũhĩtĩria namo.
- 28 Mũrooria atĩrĩ, ‘Rĩu nyũmba ya mũndũ ũrĩa
mũnene ikĩrĩ ha,
na hema ĩrĩa andũ aaganu maratũũraga-rĩ,
ikĩrĩ ha?’
- 29 Kaĩ mũtarĩ muoria andũ arĩa mathiiga
ng’endo?
Kaĩ mũtarũmbũyagia ũrĩa mamwĩraga:
- 30 atĩ mũndũ ũrĩa mwaganu nĩ aigugĩrwo tha
mũthenya wa mũtino,
atĩ nĩahonokagio mũthenya wa mang’ũrĩ?
- 31 Nũũ ũreganaga na mũtugo ya mũndũ mwa-
ganu maitho-inĩ make?
Nũũ ũmũrĩhagia kũringana na maũndũ
marĩa aaneke?
- 32 Atwaragwo mbĩrĩra-inĩ,
nayo mbĩrĩra yake ĩkarangagĩrwo.
- 33 Tĩrĩ wa gĩtuamba nĩũrĩ mũrĩo harĩ we;
andũ othe nĩwe marũmagĩrĩra,
na kĩrĩndĩ gĩtangĩtarĩka gĩgathiiaga mbere
yake.
- 34 “Mwakĩhota atĩa kũũhooreria na ndeto cia
tũhũ?
Hatĩrĩ kĩndũ gĩtigaru harĩ macookio manyu
tiga o maheeni!”

22

Mĩario ya Elifazu

- ¹ Nake Elifazu ũrĩa Mũtemaani agĩcookia atĩrĩ:
² “Mũndũ aahota kũguna Mũrungu?”

- O na mündũ mũũgĩ-rĩ, akĩhota kũmũguna?
- ³ Nĩ gĩkeno kĩrĩkũ ũthingu waku ũngĩrehere
Mwene-Hinya-Wothe?
Nĩ uumithio ũrĩkũ angĩgĩa naguo angĩkorwo
mĩthĩire yaku ndĩrĩ ũcuuke?
- ⁴ “Arakũrũithia na agagũthitanga
nĩ ũndũ wa wĩtigĩri Ngai waku?
- ⁵ Githĩ waganu waku ti mũnene?
Mehia maku-rĩ, makĩrĩ mũthia?
- ⁶ Wetirie ũgitĩri kuuma kũrĩ ariũ a thoguo hatarĩ
gĩtũmi;
nĩwaũrire andũ nguo, ũkĩmatiga njaga.
- ⁷ Arĩa anogu ndwamaheire maaĩ,
na nĩwaimire arĩa ahũtu irio,
- ⁸ o na gũtuĩka warĩ mündũ ũrĩ hinya, ũrĩ na
mĩgũnda:
mündũ ũheetwo gĩtĩio, na watũũraga kuo.
- ⁹ Nĩwaingatire atumia a ndigwa matarĩ na
kĩndũ,
na ũkĩniina hinya wa arĩa matarĩ na maithe.
- ¹⁰ Nĩkĩo ũthiũrũrũkĩirio nĩ mĩtego,
nĩkĩo thĩina wa narua ũkũmakagia,
- ¹¹ nĩkĩo ũtumanĩirwo nĩ nduma, ũkaremwo
nĩkuona,
na nokĩo mũiyũro wa maaĩ ũkũhubanĩirie.
- ¹² “Githĩ Ngai ndarĩ o kũu igũrũ o igũrũ?
O na ta kĩone ũrĩa njata iria irĩ igũrũ mũno
itũũgĩrite!
- ¹³ No rĩrĩ, wee ũroiga atĩrĩ, ‘Mũrungu nĩ atĩa
angĩmenya?
No atuanĩre ciira nduma-inĩ ta ĩno?

- 14 Matu matumanu nĩmamũhumbĩrĩte,
nĩ ũndũ ũcio ndangĩtuona rĩrĩa egũceera
kũu igũrũ gacũmbĩrĩ.’
- 15 Ũgũtũũra ũgeraga o njĩra ya tene
ĩrĩa andũ aaganu managerera?
- 16 Nĩmahuririo ihinda rĩao rĩtanakinya,
mĩthingi yao igĩthererio nĩ mũiyũro wa
maai.
- 17 Nao meerire Mũrungu atĩrĩ, ‘Tigana na ithuĩ!
Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, angĩtwĩka atĩa?’
- 18 No rĩrĩ, nĩwe waiyũririe nyũmba ciao na indo
njega,
nĩ ũndũ ũcio nĩ njikaraga haraaya na kĩrĩra
kĩa andũ arĩa aaganu.
- 19 “Andũ arĩa athingu nĩmeyonagĩra
mwanangĩko wa acio aaganu, magakena;
arĩa matarĩ na ũũru mekĩte ma-
manyũrũragia makiugaga atĩrĩ:
- 20 ‘Ti-itherũ thũ ciitũ nĩnyanange,
mwaki nĩũcinĩte ũtonga wao.’
- 21 “Athĩkĩra Ngai ũikare ũrĩ na thayũ nake,
ũndũ ũyũ nĩguo ũgaakũrehere ũgaacĩru.
- 22 Ītikĩra ũrutani wa kanua gake,
na ũige ciugo ciake ngoro-inĩ yaku.
- 23 Ũngĩcookerera ũcio Mwene-Hinya-Wothe,
nĩegũkwamũkĩra; ũngĩeheria waganu
kũraya na hema yaku,
- 24 na ũte ngũmba ciaku cia thahabu rũkũngũ-
inĩ,
na thahabu yaku ya Ofiri ũmĩte na kũu
ndwaro-inĩ cia mahiga kũu mũkuru-inĩ,

- 25 hĩndĩ ĩyo ũcio Mwene-Hinya-Wothe agaatuĩka thahabu yaku,
na atuĩke betha ĩrĩa njega mũno harĩ we.
- 26 Ti-itherũ, hĩndĩ ĩyo nĩũkona gĩkeno thĩinĩ wa ũcio Mwene-Hinya-Wothe,
na nĩũgatiirĩra Ngai ũthiũ waku.
- 27 Nĩũkamũhooya, nake nĩagakũigua,
nawe nĩũkahingia mũhĩtwa yaku.
- 28 Ũrĩa watua wĩkwo nĩguo ũrĩkagwo,
naguo ũtheri nĩ ũkaara njĩra-inĩ ciaku.
- 29 Hĩndĩ ĩrĩa andũ angĩ manyiĩhio, nawe ũkoiga,
'Nĩmatũũgĩrio!'
Hĩndĩ ĩyo nĩakahonokia arĩa makuĩte ngoro.
- 30 Nĩakahonokia o na ũrĩa ũrĩ na ũcuuke,
ahonokio nĩ ũndũ wa ũtheru wa moko maku."

23

Mĩario ya Ayubu

- ¹ Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ:
- ² "O na ũmũthĩ gũteta gwakwa no kũrũrũ;
guoko gwake nĩkũnditũhĩire o na ngĩcaayaga ũguo.
- ³ Naarĩ korwo nĩnjũũĩ kũrĩa ingĩmuona;
Naarĩ korwo no hote gũthiĩ kũrĩa aikaraga!
- ⁴ Ingĩyarĩrĩria harĩ we,
njiyũrie kanua gakwa ihooto.
- ⁵ No nyende kũmenya ũrĩa angĩnjookeria,
ndĩcũũranie ũrĩa angĩnjĩra.
- ⁶ No anjũkĩrĩre na ũhoti wake mũnene?
Aca, ndangĩhatĩrĩria na thitango.
- ⁷ Hau-rĩ, mũndũ mũrũngĩrĩru no atware ciira
wake mbere yake,

na nĩ njohorithio kuuma kũrĩ mũnjiirithia
nginya tene.

- 8 “No rĩrĩ, ingĩthiĩ mwena wa irathĩro, we ndarĩ
kuo;
ingĩthiĩ mwena wa ithũĩro, ndiramuona.
- 9 Hĩndĩ ĩrĩa arĩ wĩra-inĩ mwena wa gathigathini,
ndimuonaga;
rĩrĩa athiĩ mwena wa gũthini, ndimuonaga
o na hanini.
- 10 Nowe-rĩ, nĩooĩ njĩra ĩrĩa ngeragĩra;
aarĩkia kũngeria, ngoima haana o ta tha-
habu.
- 11 Magũrũ makwa moimĩte makinya make thu-
utha;
nũmagĩrĩra njĩra yake itekwahũka na
mwena.
- 12 Nĩ nditiganĩrie maathani ma mĩromo yake;
njĩkĩrĩire ciugo cia kanua gake gũkĩra irio
ciakwa cia o mũthenya.
- 13 “No rĩrĩ, arũgamaga arĩ o wiki; nũũ ũngĩhota
kũregana nake?
Ekaga o ũrĩa ekwenda.
- 14 Ahingagia ũndũ ũrĩa anduĩrĩire,
na arĩ o na mĩbango mĩingĩ ta ĩyo anjigĩire.
- 15 Kĩu nĩkĩo gĩtũmĩte nyiitwo nĩ kĩmako ndĩ
mbere yake;
ndeciiria maũndũ macio mothe-rĩ,
ngamwĩtigĩra.
- 16 Mũrungu nĩatũmĩte ngoro yakwa yũrwo nĩ
hinya;
ũcio Mwene-Hinya-Wothe nĩatũmĩte nyi-
itwo nĩ guoya.

17 No rĩrĩ, ndikirĩtio nĩ nduma,
ĩ nduma ĩyo ndumanu ĩhumbĩrĩte ũthiũ
wakwa.

24

- 1 “Nĩ kũ kĩgiragia Mwene-Hinya-Wothe araarĩrie
mahinda ma ciira?
Nĩ kũ gĩtũmaga arĩa mamũũĩ meterere
mĩthenya ta ĩyo o tũhũ?
- 2 Kũrĩ andũ meeheragia mahiga ma mũhaka,
na makarĩithia ndũũru cia mahiũ iria
maiĩte.
- 3 Moyaga ndigiri ya mwana wa ngoriai,
na magakuua ndegwa ya mũtumia wa
ndigwa ĩtuĩke ya kũrũgamĩrĩra thĩrĩ wao.
- 4 Nĩ meeheragia andũ arĩa abatari njĩra-inĩ,
na makahatĩrĩria athĩni othe a bũrũri mag-
atũma mathĩ makehithe.
- 5 O ta njagĩ cia werũ,
nogu andũ arĩa athĩni marokagĩra wĩra wa
kũhaara kĩndũ gĩa kũrĩa;
kũu bũrũri ũrĩa ũtagĩaga kĩndũ nĩkuo
marutaga irio cia kũhe ciana ciao.
- 6 Monganagia ngaragatha mĩgũnda-inĩ,
na makahaara matigari mĩgũnda ya
mĩthabibũ ya arĩa aaganu.
- 7 Maraaraga njaga nĩ kwaga nguo;
matĩrĩ kĩndũ gĩa kwĩhumbĩra rĩrĩa kwagĩa
heho.
- 8 Maconjoragio nĩ mbura ya irĩma-inĩ,
nao makenyĩtĩrĩra mahiga nĩ ũndũ wa
kwaga ha kwĩyũa.

- 9 Mahuragia mwana wa ngoriai kuuma nyondo-inĩ;
nako gakenge ka mũthĩni gatahagwo nĩ
ũndũ wa thĩirĩ.
- 10 Mathiiaga njaga nĩ kwaga nguo;
makuuaga itũĩa cia ngano, no magatigwo
marĩ o ahũtu.
- 11 Mahihagĩra ndamaiyũ mũtaro-inĩ;
nĩo makinyangaga ihĩhĩro cia ndibei o
magĩkuaga nĩ nyoota.
- 12 Mũcaayo wa arĩa marakua nĩũraiguo
ũkiuma itũũra inene,
nayo mũoyo ya arĩa agurarie no gũkaya
ĩrakaya ĩkienda ũteithio.
No Ngai gũtirĩ mũndũ aratuĩra ciira nĩ ũndũ
wa gwĩka ũũru.
- 13 “Nĩ kũrĩ andũ arĩa mareganaga na ũtheri,
na matiũĩ njĩra ciaguo,
o na kana magaikara tũcĩra-inĩ twaguo.
- 14 Hĩndĩ ĩrĩa gwatuka-rĩ,
mũũragani ookagĩra akooraga athĩni na
abatari;
ningĩ ũtukũ agatuĩka ta mũici.
- 15 Riitho rĩa gĩtharia rĩetagĩrĩra kũgĩe mairia;
kĩiraga atĩrĩ, ‘Gũtirĩ riitho o na rĩmwe
rĩngĩnyona,’
na gĩgaikara kĩhithĩte ũthiũ.
- 16 Rĩrĩa kũrĩ nduma-rĩ, nĩguo andũ matuaga
nyũmba,
no mũthenya magatinda mehingĩre;
matiendaga ũndũ wa ũtheri.

- 17 Nĩgũkorwo andũ acio othe-rĩ, nduma ĩrĩa ndumanu nĩyo rūciinĩ rwao; magĩaga ũrata na imakania cia nduma.
- 18 “No rĩrĩ, o nĩ mũhũũyũ ũrĩa ũrerete igũrũ rĩa maaĩ; igai rĩao bũrũri-inĩ nĩ irume, na nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ mũndũ ũthiiaga mĩgũnda-inĩ ya mĩthabibũ.
- 19 O ta ũrĩa riũa na ũrugarĩ iniinaga maaĩ ma tharunji-rĩ, ũguo noguo mbĩrĩra ĩhuragia arĩa mehĩtie.
- 20 Nayo nda ĩrĩa yamaciarire ĩkariganĩrwo nĩo, igunyũ nacio ikamarĩa; andũ arĩa aaganu maticookaga kũririkanwo, no moinangagwo ta mũtĩ.
- 21 Marĩaga indo cia mũtumia thaata na ũrĩa ũtarĩ kaana, na matiiguagĩra mũtumia wa ndigwa tha.
- 22 No Ngai, nĩ ũndũ wa ũhoti wake, nĩakururagia arĩa marĩ hinya; o na mangĩhaanda wega-rĩ, matirĩ na mwĩhoko atĩ nĩmagatũũra muoyo.
- 23 We no ametĩkĩrie maikare mahurũkĩte makĩiguaga ta matarĩ na ũgwati, no maitho make nĩmacũthagĩrĩria njĩra ciao.
- 24 Nĩgũkorwo matũũgagĩrio o kahinda kanini, magacooka makeehera; maikũrũkagio na magakua o ta andũ arĩa angĩ othe; makeeheragio o ta igira cia ngano.

- 25 “Akorwo ũguo tiguo gūtariĩ-rĩ, nũũ
ũngĩonania atĩ nĩndaheenania,
na agĩtue ciugo ciakwa cia tũhũ?”

25

Mĩario ya Bilidadi

- ¹ Nake Bilidadi ũrĩa Mũshuhi agĩcookia atĩrĩ:
² “Wathani na gwĩtigĩrwo nĩ cia Ngai;
nĩwe ũhaandaga watho kũu igũrũ o igũrũ
mũno.
³ Mbũtũ ciake no itarĩke?
Nũũ ũtaaragĩrwo nĩ ũtheri wake?
⁴ Mũndũ aakĩhota atĩa gũkorwo arĩ mũthingu
mbere ya Mũrungu?
Mũndũ ũciarĩtwo nĩ mũndũ-wa-nja-rĩ,
akĩhota atĩa gũtuĩka mũtheru?
⁵ Angĩkorwo o na mweri ti mũcangararu,
na njata ti theru maitho-inĩ make-rĩ,
⁶ mũndũ na no ta kĩgunyũ, o we mũrũ wa
mũndũ-rĩ,
ndakĩrĩ mũnyiihĩre mũno makĩrĩa!”

26

Mĩario ya Ayubu

- ¹ Ningĩ Ayubu agĩcookia atĩrĩ:
² “Kaĩ ũrĩ gũteithia ũrĩa ũtarĩ na ũhoti-ĩ!
Kaĩ ũrĩ kũhonokia guoko kũrĩa gũtarĩ na
hinya-ĩ!
³ Kaĩ ũrĩ gũtaara mũndũ ũtarĩ na ũũgĩ-ĩ!
Na atĩrĩ, kaĩ nĩwonanĩtie ũmenyo mũnene-
ĩ!
⁴ Nũũ wagũteithia kwaria ciugo icio?
Na nĩ roho waũ waria na kanua gaku?”

- 5 “Arĩa akuũ marĩ na ruo rũnene,
o acio marĩ rungu rwa maaĩ na kĩa gĩothe
gĩtũũraga kuo.
- 6 Gĩkuũ nĩkĩguũranie mbere ya Ngai;
mwanangĩko ũikarĩte ũtarĩ mũhumbĩre.
- 7 Atambũrũkagia matu ma mwena wa gathigath-
ini igũrũ rĩa kũndũ gũtarĩ kĩndũ;
nayo thĩ ndarĩ kĩndũ amĩcunjurĩtie nakĩo.
- 8 Athayaga maaĩ thĩinĩ wa matu make,
no matu macio matingĩtembũrwo nĩ ũritũ
wamo.
- 9 Ahumbagĩra ũthiũ wa mweri rĩrĩa waiganana,
agatambũrũkia matu make igũrũ rĩraguo.
- 10 Nĩekĩrĩte rũkiriri igũrũ rĩa maaĩ,
rũkahakania ũtheri na nduma.
- 11 Itugĩ iria itĩirĩĩire igũrũ nĩ ithingithaga,
ikagegearaga nĩ ũndũ wa ikũũmana rĩake.
- 12 Nĩoirugire maaĩ ma iria na ũndũ wa hinya
wake;
na nĩ ũndũ wa ũũgĩ wake nĩatinaangirie
Rahabu tũcunjĩ.
- 13 Mĩhũmũ yake nĩyo yathakaririe igũrũ;
guoko gwake nĩ gwatheecire nyoka ĩrĩa
ĩnyororokaga na ihenya.
- 14 Atĩrĩrĩ, ĩno no mĩthia ya mawĩra make;
kaĩ no kamũheehũ kanini tũiguaga ka
ũhoru wake-ĩ!
Nũũ ũngĩgĩtaũkĩrwo nĩ marurumĩ ma ũhoti
wake?”

27

¹ Nake Ayubu agĩthiĩ na mbere na mĩario yake,
akiuga atĩrĩ:

- 2 “Ti-itherũ o ta ũrĩa Mũrungu atũũraga muoyo,
o we ũnyimĩte kĩhooŧo,
ũcio Mwene-Hinya-Wothe, ũrĩa ũtũmĩte
ngĩe na ũrũrũ ngoro-inĩ-rĩ,
- 3 hĩndĩ ĩrĩa yothe niĩ ngũtũũra muoyo,
nayo mĩhũmũ ya Ngai ĩrĩ maniũrũ-inĩ
makwa,
- 4 mĩromo yakwa ndĩkaaria maũndũ ma waganu,
na rũrĩmĩ rwakwa rũtikaaria maheeni.
- 5 Niĩ ndigetĩkĩra atĩ nĩ inyuĩ mũrĩ na kĩhooŧo;
nginya rĩrĩa ngaakua, ndigakaana
ũkindĩrĩku wakwa.
- 6 Nĩngũtũũria ũthingu wakwa na ndikaũrekia;
thamiri yakwa ndĩkanjiirithia rĩrĩa rĩothe
ngũtũũra muoyo.
- 7 “Thũ ciakwa irogĩtuĩka ta arĩa aaganu,
arĩa marĩ muku na niĩ marotuĩka ta arĩa
matarĩ kĩhooŧo!
- 8 Tondũ-rĩ, kĩĩrĩgĩrĩro kĩa ũrĩa ũtarĩ mwĩtigĩri
Ngai gĩkĩrĩ kĩrĩkũ akua,
hĩndĩ ĩrĩa Ngai ooya muoyo wake?
- 9 Mũrungu nĩakĩiguaga gũkaya gwake
rĩrĩa akorwo nĩ mĩnyamaro?
- 10 Nĩakenagĩra ũcio Mwene-Hinya-Wothe?
Nĩakayagĩra Ngai mahinda mothe?
- 11 “Nĩngũmũruta ũhoru wĩgiĩ ũhoti wa
Mũrungu;
ndikũhitha njĩra cia Mwene-Hinya-Wothe.
- 12 Inyuothe nĩmwĩoneire maũndũ macio.
Ĩkĩrĩ yakĩ mĩario ĩno ĩtarĩ kĩene?

- 13 “Ūũ nĩguo Mũrungu aathagĩrĩria arĩa aaganu,
na nĩrĩo igai rĩrĩa mũndũ ũrĩa ũtarĩ tha
aamũkagĩra kuuma kũrĩ Mwene-Hinya-
Wothe:
- 14 O na ciana ciake ciaingĩha atĩa, ciathĩrĩirio
rũhiũ rwa njora;
rũciaro rwake rũtikoona irio cia kũrũigana.
- 15 Mũthiro nĩguo ũkaaninũkia arĩa agaatika
thuutha wake,
na atumia ao a ndigwa matikamarĩrĩra.
- 16 O na angĩonganĩrĩria betha ta rũkũngũ,
na agĩe na nguo nyingĩ ta hĩba cia rĩũmba,
- 17 kĩrĩa egũcookanĩrĩria gĩkehumbwo nĩ ũrĩa
mũthingu,
na arĩa matarĩ mahĩtia nĩo makaagayana
betha yake.
- 18 Nyũmba ĩrĩa aakaga no ta nyũmba ya
kĩĩhuruta,
ningĩ no ta gĩthũnũ gĩakĩtwo nĩ mũrangĩri.
- 19 Agaakoma arĩ mũtongu, no ndagacooka gwĩka
ũguo rĩngĩ;
akaahingũra maitho akore gũtirĩ kĩndũ arĩ
nakĩo.
- 20 Imakania imũkoragĩrĩra ta mũiyũro wa maaĩ;
kĩhuhũkanio gĩkaamũhuria ũtukũ.
- 21 Rũhuho rwa mwena wa Irathĩro rũmuoyaga
akabuĩria;
rũmweheragia kũrĩa atũũraga.
- 22 Rũmũhurutaga rũtarĩ na tha
o rĩrĩa aroorĩra hinya waruo.
- 23 Rũhũũraga hĩ rũkamũkenerera,
na rũkagamba ta nyoka rũkamũruta kũrĩa
atũũraga.”

28

- 1 “Nĩ kũrĩ handũ harĩa betha yenjagwo
o na nĩ harĩ handũ harĩa thahabu
ĩtheragĩrio.
- 2 Kĩgera kĩrutagwo kuuma tĩiri-inĩ,
nakĩo gĩcango kĩrutagwo mahiga-inĩ
gĩgatwekio.
- 3 Mũndũ nĩkũniina aniinaga nduma;
acaragia mahiga macio nginya kũrĩa kũriku
mũno,
o kũu nduma ĩrĩ ndumanu mũno.
- 4 Mũndũ atũrikagia irima thĩ kũraya na kũrĩa
andũ matũũraga,
agakinya kũndũ kũrĩa mũndũ aariganĩirwo
nĩgũthiiga;
kũu kũraihanĩrĩrie na andũ nĩkuo acunju-
uraga akĩereeraga.*
- 5 Thĩ nĩkuo kuumaga irio,
no na kũu thĩinĩ mũhuro kũgarũrũkĩte
gũkahaana ta gũcinĩtwo na mwaki;
- 6 mahiga-inĩ ma thĩ nĩkuo kuumaga yakuti ĩrĩa
ya bururu,
na mũthanga wayo ũkoragwo na ngũmba
cia thahabu.
- 7 Gũtirĩ nyoni ndĩa-nyama yũĩ gacĩra kau
kahithe,
na gaturĩ konwo nĩ riitho rĩa hũngũ.
- 8 Nyamũ iria ciĩtĩaga itirĩ ciagathiĩra,
o na gũtirĩ mũrũũthi ũkageragĩra.
- 9 Guoko kwa mũndũ gũtharĩkagĩra gũkanyĩita
ihiga rĩa nyaigĩ,

* 28:4 Enji a marima magĩcaria tũhiga twa goro maikaragĩra itĩ
ciacunjuuragio na mĩkanda.

- na gũkaguũria itina cia irĩma.
- 10 Enjaga mungu ũgatũrĩkia rwaro rwa ihiga;
maitho make makĩonaga igĩĩna ciaruo cio-
the.
- 11 Ethaga itwe cia njũũĩ,
na indo iria hithe agaciumĩria ũtheri-inĩ.
- 12 “No ũũgĩ-rĩ, ũngĩoneka kũ?
Ūmenyo ũtũũraga kũ?
- 13 Mũndũ ndangĩmenya thogora wa ũũgĩ;
ndũngĩoneka bũrũri wa arĩa marĩ muoyo.
- 14 Kũrĩa kũriku mũno kuugaga atĩrĩ, ‘Ndũrĩ thĩinĩ
wakwa’;
narĩo iria rĩkoiga atĩrĩ, ‘Ndũrĩ gũkũ
gwakwa.’
- 15 Ndũngĩgũrĩka na thahabu ĩrĩa therie mũno,
kana thogora waguo ũthimwo na betha.
- 16 Ndũngĩgũrĩka na thahabu ya Ofiri,
kana ũgũrĩke na onigithi ĩrĩa ĩrĩ goro mũno,
o na kana yakuti ĩrĩa ya bururu.
- 17 Thahabu kana icicio-rĩ, itingĩhota
kũgerekanio naguo;
o na kana ũkũũranio na mathaga ma tha-
habu.
- 18 Maricani kana ngenyekenyi iria cia goro iti-
agĩrĩire kũgwetanio naguo;
thogora wa ũũgĩ ũkĩrĩte wa ruru ĩrĩa ndune.
- 19 Yakuti ya Kushi ndĩngĩigananio naguo;
o na ndũngĩgũrĩka na thahabu ĩrĩa therie
mũno.
- 20 “Hakĩrĩ ũguo-rĩ, ũũgĩ ũngĩkiuma nakũ?
Ūmenyo ũtũũraga kũ?

- 21 Nīmūhithe kūrī maitho ma ciūmbe ciothe iria
itūūruga muoyo,
ūkahithwo o na nyoni cia rīera-inī.
- 22 Mwanangīko na gīkuū ciugaga atīrī,
'No mūhuhu wago ūkinyīte matū-inī
maitū.'
- 23 Ngai nīooī njīra ya gūthī kūrīa ūrī,
na nowe wiki ūū kūrīa ūtūūruga,
- 24 nīgūkorwo nīonaga mūthia wa thī,
na nīonaga maūndū marīa mothe marī
rungu rwa igūrū.
- 25 Rīrīa aathimīire rūhuho nditi yaruo,
o na agīthima maaī-rī,
- 26 rīrīa aarutīire mbura watho īrūmagīrīre,
na agītemera rūheni na marurumī njīra-rī,
- 27 nake nīonire ūūgī na akīūthima;
aūrūmirie na akīūthuthuuria.
- 28 Agīcooka akīira andū atīrī,
'Gwītīgīra Mwathani-rī, ūcio nīguo ūūgī,
Nakuo gūtheemaga ūūru nī ūmenyo.' "

29

- 1 Ningī Ayubu nīathiire na mbere kwaria,
akiuga atīrī:
- 2 "Naarī korwo no haane ūrīa ndatariī mīeri
īrīa ya tene,
matukū-inī marīa Ngai aamenyagīrīra,
- 3 rīrīa tawa wake wamūrīkaga igūrū rīa mūtwe
wakwa,
na ūndū wa ūtheri wake ngatuīkanagīria
nduma-inī!
- 4 Korwo ndariī ūrīa ndatariī matukū-inī marīa
ndagaaciire biū,

- hĩndĩ ĩrĩa kuumĩrania ngoro na Ngai
 kwarathimaga nyũmba yakwa,
 5 rĩrĩa Mwene-Hinya-Wothe aarĩ hamwe na niĩ,
 nacio ciana ciakwa ikandigiicĩria,
 6 rĩrĩa gacĩra gakwa kaihũgĩtio nĩ kĩrimũ kĩa iria,
 naruo rwaro rwa ihiga rũgaatherũkagĩra
 tũrũũ twa maguta ma mũtamaiyũ!
- 7 “Rĩrĩa ndaathiiaga kĩhingo-inĩ kĩa itũũra inene,
 na ngaikarĩra gĩtĩ gĩakwa hau kĩarahō-inĩ-rĩ,
 8 aanake maanyonaga makeehera,
 nao athuuri makarũgama,
 9 andũ arĩa anene maatigaga kwaria,
 makahumbĩra tũnua twao na moko;
 10 mĩgambo ya andũ arĩa marĩ igweta ĩgakirio,
 nacio nĩmĩ ciao ikanyiitana na karakara.
 11 Ũrĩa wothe wanjiguaga ngĩaria aaragia wega
 igũrũ rĩakwa,
 nao arĩa maanyonaga makangaathĩrĩria,
 12 nĩ ũndũ nĩndahatũraga arĩa athĩini maakaya
 mateithio,
 o na arĩa mataarĩ na maithe maagĩte mũndũ
 wa kũmateithia.
 13 Mũndũ agĩkua nĩandaathimaga;
 nĩndatũmaga ngoro ya mũtumia wa ndigwa
 ĩine.
 14 Ndehumbaga ũthingu ta nguo;
 ciira wa kĩhooto nĩguo warĩ nguo yakwa ya
 igũrũ, o na kĩremba gĩakwa.
 15 Nĩ niĩ ndaarĩ maitho ma arĩa atumumu,
 na magũrũ ma arĩa ithua.
 16 Ndaarĩ ithe wa arĩa abatari;
 nĩndaciiragĩrĩra o na mũndũ itooĩ.

- 17 Ningĩ nĩndoinangaga magego ma arĩa aaganu,
na ngahuria arĩa maarĩ magego-inĩ mao.
- 18 “Ndeciiragia atĩrĩ, ‘Niĩ ngaakuĩra gwakwa
nyũmba,
matukũ makwa marĩ maingĩ ta mũthanga.
- 19 Mĩri yakwa ĩgataamba ĩkinye maaĩ-inĩ,
narĩo ireera rĩkoragwo hong-e-inĩ ciakwa
ũtukũ wothe.
- 20 Riiri wakwa ũgũtũũra werũhagio thĩinĩ
wakwa,
naguo ũta wakwa ũtũũre ũrĩ mwerũ guoko-
inĩ gwakwa.’
- 21 “Andũ maathikagĩrĩria marĩ na kĩĩrĩgĩrĩro,
meetagĩrĩria kĩrĩria gĩakwa makirĩte.
- 22 Ndaarĩkia kwaria-rĩ, matiacookaga kwaria;
ciugo ciakwa ciatoonyaga matũ mao kahora
ihooreire.
- 23 Maanjetagĩrĩria ta andũ metereire mbura,
na makanyua ciugo ciakwa o ta mbura ĩrĩa
ya kũrigĩrĩria.
- 24 Ndaamathekathekania moorĩtwo nĩ hinya
makaaga gwĩtĩkia;
ũtheri wa ũthiũ wakwa warĩ wa bata mũno
kũrĩ o.
- 25 Nĩ niĩ ndamoonagia njĩra, ngaikaraga ta ndĩ
mũnene wao;
ndatũũraga ta mũthamaki arĩ gatagatĩ ga ita
rĩake;
ningĩ ndaatariĩ ta mũndũ ũrĩa ũhooragĩria
arĩa maracakaya.

30

- 1 “No rĩu-rĩ, andũ ethĩ kũngĩra
nĩmaanyũrũragia,
arĩa o na itangĩendire gũturanĩra maithe
mao
na ngui ciakwa cia rũũru.
- 2 Hinya wa moko mao ũngĩang’unire nakĩ,
kuona atĩ hinya wao nĩwamehereire?
- 3 Nĩmathĩnĩkĩte nĩ ũndũ wa wagi na ng’aragu,
ũtukũ-rĩ, moorũũraga bũrũri mũng’aru,
bũrũri mwanangĩku ũkirĩte ihooru.
- 4 Maahaaraga nyeni cia mahuti ma cumbĩ kuuma
ihinga-inĩ,
na irio ciao ciarĩ mĩri ya mũtĩ wa kĩhaato.
- 5 Nĩmaingatirwo kuuma kũrĩ mũngĩ,
makiugĩrĩrio ta maarĩ aici.
- 6 Nĩmahatĩrĩirio maikarage mĩkuru-inĩ ya tũrũũ
tũhũu,
kũu ndwaro-inĩ cia mahiga na marima-inĩ
marĩa marĩ thĩ.
- 7 Maanagia ta nyamũ kũu ihinga-inĩ,
makahatĩkanagĩra kũu mahuti-inĩ.
- 8 Rũciaro rũtarĩ kĩene na rũtarĩ rĩitwa,
nĩ rwarutũrũrirwo ruume kũu bũrũri-inĩ.
- 9 “Na rĩu ariũ ao maraanyũrũria na rwĩmbo;
ngagĩtuĩka wa kuunagwo thimo nĩo.
- 10 Nĩmathũire na magaikaraga haraihu na nĩ;
matĩitigagĩra kũndũira mata ũthiũ.
- 11 Nĩ ũndũ rĩu Ngai nĩaregeretie ũta wakwa,
na akandeehera mathĩĩna-rĩ,
matirĩ ũndũ merigagĩrĩria gwĩka marĩ harĩa
ndĩ.

- 12 Mwena wakwa wa ũrĩo kũrĩ rũrĩrĩ
rũratharĩkĩra;
maigagĩra magũrũ makwa mĩtego,
na magaaka ihumbu ciao cia gũũtharĩkĩra.
- 13 Maharaganagia njĩra yakwa;
mahotaga kũnyũnũha o na gũtarĩ na mũndũ
ũramateithia.
- 14 Mokĩte ta matoonyeire mwanya-inĩ mwariĩ;
mokĩire gatagatĩ ga kũu kwanangĩku,
makaamomokera.
- 15 Imakania nĩcihootete;
gĩtĩio gĩakwa kũmbũrĩtwo ta kĩhurutĩtwo
nĩ rũhuho,
naguo ũgitĩri wakwa ũkabuĩria ta itu.
- 16 “Na rĩu muoyo wakwa nĩũrathirĩrĩkĩra;
matukũ ma thĩina nĩmanyiĩte.
- 17 Ũtukũ ũtheecangaga mahĩndĩ makwa;
ruo rwa gũthegeya rũtindigithagĩria.
- 18 Ngai angũnjakũnjaga ta nguo na ũndũ wa
ũhoti wake mũnene;
aanyiĩtaga ta kanjũ yakwa ngingo-inĩ.
- 19 Anjikĩtie ndoro-inĩ,
ngatuĩka ta rũkũngũ na ta mũhu.
- 20 “Nĩwe ndĩrakaĩra, o Wee Ngai, no
ndũranjĩtika;
ndĩrarũgama, no wee no kũndora
ũrandora.
- 21 Wee nĩũngarũrũkĩte ũtarĩ na tha;
ũtharĩkĩire na hinya wa guoko gwaku.
- 22 Nĩũũhurĩtie, ũkaandindĩka mbere ya rũhuho;
ũũnyugutanĩtie kĩhuhũkanio-inĩ.
- 23 Nĩnjũũĩ nĩũkanginyia o gĩkuũ-inĩ,

ũndware kũrĩa gwathĩrĩrwo arĩa othe marĩ muoyo.

- 24 “Ti-itherũ gũtirĩ mũndũ ũũkagĩrĩra mũndũ ũthuthĩkĩte ngoro, hĩndĩ ĩrĩa egũkaya ateithio arĩ mũnyamaro-inĩ.
- 25 Niĩ-rĩ, githĩ ndianarĩrio nĩ arĩa marĩ na thĩina? Githĩ ngoro yakwa ndĩanaiguĩra arĩa athĩini kĩahe?
- 26 No rĩrĩ, rĩrĩa ndeerĩgagĩrĩra wega, ũũru ũgĩũka; rĩrĩa ndaacaragia ũtheri-rĩ, hĩndĩ ĩyo nduma ĩgĩũka.
- 27 Nda yakwa ndĩtigaga kũruruma; matukũ ma thĩina nĩmanginyĩire.
- 28 Thiaga njirĩte biũ, no ti ũndũ wa kũhĩa nĩ riũa; ngarũgama kĩũngano-inĩ ngakaya ndeithio.
- 29 Nduĩkĩte mũrũ wa nyina na mbwe, ngatuĩka mũthiritũ wa ndundu.
- 30 Gĩkonde gĩakwa nĩkĩgarũrũkĩte, gĩgathita na gĩkoonũka; mwĩrĩ wakwa ũhiũhĩte nĩ ũrugarĩ.
- 31 Kĩnanda gĩakwa kĩa mũgeeto kĩrutaga o mũgambo wa gũcakaya, naguo mũtũrirũ wakwa ũkaruta o mũgambo wa kĩrĩro.

31

- 1 “Niĩ nĩtwarĩkanĩire na maithe makwa ndikandarore mũirĩtu ndĩmwĩrirĩrie.

- 2 Nĩ ùndũ-rĩ, kaĩ rũgai rwa mũndũ kuuma igũrũ
kwa Ngai rũkĩrĩ kĩĩ?
Igai riake nĩ rĩrĩkũ kuuma kũrĩ ũcio Mwene-
Hinya-Wothe ũrĩ igũrũ?
- 3 Githĩ ti kwanangwo kwa arĩa aaganu,
na mũtino kũrĩ arĩa meekaga maũndũ
mooru?
- 4 Githĩ we ndonaga njĩra ciakwa,
na agatara o ikinya o ikinya riakwa?
- 5 “Ingĩkorwo thiiaga na njĩra itarĩ cia ma-rĩ,
kana kũgũrũ gwakwa gũkahiũha thiĩ
ngaheenanie-rĩ,
- 6 Ngai nĩathime na ratiri cia kĩhooto,
nake nĩekũmenya atĩ nĩ ndirĩ ũcuuke;
- 7 makinya makwa mangĩkorwo nĩmahũkĩte
makoima njĩra-inĩ,
nayo ngoro yakwa ãngĩkorwo nĩtongoretio
nĩ maitho makwa,
kana moko makwa makorwo
nĩmathaahĩtio-rĩ,
- 8 hĩndĩ ãyo kĩrĩa haandĩte kĩrorĩio nĩ andũ angĩ,
nacio irio cia mĩgũnda yakwa iromunywo.
- 9 “Ngoro yakwa ãngĩkorwo yanaheenererio nĩ
mũndũ-wa-nja,
kana ngorwo ndanaceema mũrango-inĩ wa
mũndũ wa itũũra,
- 10 hĩndĩ ãyo mũtumia wakwa arothĩa ngano ya
mũndũ ũngĩ,
na arũme angĩ tiga nĩ marokoma nake.
- 11 Nĩgũkorwo ùndũ ũcio nĩ ũmaramari wa thoni,
na nĩ rĩhĩa rĩa gũtuĩrwo ciira nĩ kĩaama.

- 12 Tondũ ũcio nĩ mwaki ũrĩa ũcinaga nginya
ũkaananga;
na nĩũngĩamunyĩte magetha makwa mothe.
- 13 “Ingĩkorwo nĩnyimĩte ndungata ciakwa cia
arũme na cia andũ-a-nja kĩhoo
rĩrĩa manateta nĩ ũndũ wakwa-rĩ,
- 14 nĩ ngeeka atĩa rĩrĩa Mũrungu akaanjũkĩrĩa?
Ngaacookia atĩa rĩrĩa ngeetwo ndiitete
ũhoro-inĩ ũcio?
- 15 Githĩ ũcio wanyũũmbire kũu nda ya maitũ to
we wamoombire?
Githĩ tiwe watũthondekire tũrĩ kũu nda cia
aa maitũ?
- 16 “Ingĩkorwo ndanaima athĩni kĩrĩa maaner-
irĩria,
kana ngareka maitho ma mūtũmia wa
ndigwa morwo nĩ hinya-rĩ,
- 17 ingĩkorwo ndĩaga irio ciakwa nyiki,
ngaaga kũgayana na ũrĩa ũtarĩ ithe-rĩ,
- 18 (no nĩ kuuma ũnini wakwa, mwana ta ũcio
ndaamũreraga o ta ũrĩa angĩarerirwo nĩ
ithe,
na kuuma gũciarwo gwakwa ndũire ndon-
goragia mūtumia wa ndigwa)
- 19 ingĩkorwo ndanoona mũndũ agĩkua nĩ ũndũ
wa kwaga nguo,
kana ngoona mũndũ mũbatari atarĩ kĩndũ
gĩa kwĩhumba,
- 20 na ngoro yake ndiandathimire nĩ ũndũ wa
kũmũiguithia ũrugarĩ
na guoya wa ng’ondũ ciakwa-rĩ,

- 21 ingĩkorwo ndanoya guoko gwakwa ngookĩrĩra
mwana ũtarĩ ithe,
nĩkũmenya atĩ no nyone wa kũndeithia
kwagĩa ciira igooti-inĩ-rĩ,
- 22 hĩndĩ ĩyo guoko gwakwa kũroahũkĩra kĩande-
inĩ kũgwe,
kũroinĩkĩra o irũngo-inĩ.
- 23 Nĩ ũndũ nĩndetigagĩra mwanangĩko uumĩte
kũrĩ Mũrungu,
na nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra riiri wake, nd-
ingĩekire maũndũ ta macio.
- 24 “Ingĩkorwo nĩnjigĩte mwĩhoko wakwa harĩ
thahabu,
kana ngeera thahabu ĩrĩa therie mũno atĩrĩ,
‘Wee nĩwe ũgitĩri wakwa,’
- 25 ingĩkorwo ndanakenera ũtonga wakwa
mũnene,
kana ngakenera uumithio ũrĩa moko makwa
mecarĩirie-rĩ,
- 26 ingĩkorwo ndanarũmbũiya riũa rĩarĩte,
kana mweri ũgĩthiĩ ũcangararĩte,
- 27 na ngoro yakwa ĩkĩheenererio nĩcio na hito,
kana guoko gwakwa gũgĩcikinyĩria
kĩmumunyano gĩa gũcitĩia-rĩ,
- 28 o na macio mangĩtuĩka mehia ma gũtuĩrwo
ciira,
nĩgũkorwo ingĩtuĩkĩte mũndũ ũtarĩ
mwĩhokeku harĩ Mũrungu ũrĩa ũrĩ igũrũ.
- 29 “Ingĩkorwo ndaanakena nĩ thũ yakwa kuona
mũtino,

- kana ngĩmĩthekerera rĩrĩa thĩna
wamĩkora,
- 30 no niĩ ndirĩ ndetĩkĩra kanua gakwa keehie
na ũndũ wa kũhoera muoyo wayo kĩrumi,
- 31 kũngĩkorwo andũ a nyũmba yakwa matirĩ
moiga atĩrĩ,
'Nũũ ũtarĩ warĩa nyama cia Ayubu
akahũũna?'
- 32 no gũtirĩ mũgeni wanaraara njĩra-inĩ,
nĩ ũndũ mũrango wa mũciĩ wakwa ũtũire
ũhingũrĩrwo mũgendi,
- 33 ingĩkorwo ndaanahitha mehia makwa, ta ũrĩa
andũ meekaga,
na ũndũ wa kũhitha mahĩtia ngoro-inĩ
yakwa
- 34 tondũ wa gwĩtigĩra kĩrĩndĩ,
o na gwĩtigĩra kũmenwo nĩ mĩhĩrĩga
ngagĩkira ki na ndiume nja-rĩ,
- 35 ("Naarĩ korwo ndaarĩ na mũndũ wa kũnjigua!
Rĩu nĩndekĩra rũũri rwa kwĩyarĩrĩria:
reke Mwene-Hinya-Wothe anjookerie ũhoru;
reke mũũthitangi andĩke marũa ma thi-
tango yake.
- 36 Ti-itherũ marũa macio ingĩmaigĩrĩra kĩande,
ndĩmehumbe taarĩ thũmbĩ.
- 37 Njooke ndĩmũhe ũhoru wakwa ikinya gwa
ikinya;
ndĩmũkuhĩrĩrie ta ndĩ mũnene.)
- 38 "Korwo mũgũnda wakwa wakaya, ũnjũkĩrĩre,
nayo mĩtaro yaguo yothe ĩkorwo ĩkĩrĩra
maithori,

39 ingĩkorwo ndanarĩa maciaro maguo
iteekũrĩha,
kana ngoraga ngoro cia ene guo-rĩ,
40 hĩndĩ ĩyo cong'e ũrokũra kuo handũ ha ngano,
na riya handũ ha cairi.”
Ndeto cia Ayubu nĩciathira.

32

Mĩario ya Elihu

¹ Nĩ ũndũ ũcio andũ acio atatũ nĩmatigire
gũcookeria Ayubu, nĩ ũndũ eeyonaga arĩ
mũthingu.

² No rĩrĩ, Elihu mūrũ wa Barakeli ũrĩa Mũbuzi,
wa nyũmba ya Ramu, nĩarakaririo mũno nĩ
Ayubu nĩ ũndũ wa gwĩtua aarĩ na kĩhooto gũkĩra
Ngai.

³ Ningĩ nĩarakarĩtio nĩ arata acio atatũ tondũ
nĩmagĩte ũndũ mangĩcookeria Ayubu, o na
gũtuĩka nĩmamũtuĩrĩire ciira.

⁴ Na rĩrĩ, Elihu aambĩte gweterera acio angĩ
maarie atanaaria na Ayubu, tondũ o maarĩ akũrũ
kũmũkĩra.

⁵ No rĩrĩa onire atĩ andũ acio atatũ matiarĩ na
ũndũ ũngĩ wa kuuga-rĩ, agĩakanwo nĩ marakara.

⁶ Nĩ ũndũ ũcio Elihu, mūrũ wa Barakeli ũcio
Mũbuzi, akiuga atĩrĩ:

“Nĩ ndĩ na mũaka mĩnini,
na inyuĩ mũrĩ akũrũ;

nĩkĩo ngwĩtigagĩra,

ngaaga ũmĩrĩru wa kũmwĩra ũrĩa njũũ.

⁷ Ndeciiragia atĩrĩ, ‘Ũkũrũ nĩwaagĩrĩire warie;
ũngĩ wa mũaka nĩwaagĩrĩire kũrutana
ũũgĩ.’

- 8 No nĩ roho ũrĩa ũrĩ thĩnĩ wa mũndũ,
o yo mĩhũmũ ya Mwene-Hinya-Wothe,
ũheaga mũndũ ũmenyo.
- 9 To arĩa akūrũ oiki oogĩ,
na to arĩa akūrũ mamenyaga ũrĩa
kwagĩrĩire.
- 10 “Nĩ ũndũ ũcio nguuga atĩrĩ, ‘Thikĩrĩriai;
o na nĩ nĩngũmwĩra ũrĩa njũũĩ.’
- 11 Nĩngwetereire rĩrĩa mũkwaragia,
ndathikĩrĩria ihooto cianyu;
rĩrĩa mũgũcaragia ciugo-rĩ,
¹² nĩngũmũtegeire matũ biũ.
- No gũtirĩ o na ũmwe wanyu wonanirie mahĩtia
ma Ayubu;
gũtirĩ o na ũmwe wanyu ũmũcookeirie
mĩario yake.
- 13 Tigai kuuga atĩrĩ, ‘Nĩtũgũite na ũũgĩ;
rekei Mũrungu amũkararie, no ti mũndũ.’
- 14 No rĩrĩ, Ayubu ti nĩ ekwerekeirie ciugo ciake,
na nĩ ndikũmũcookeria kũringana na
mĩario yanyu.
- 15 “Nĩmamakĩte, na matirĩ na ũndũ ũngĩ
mangiuga;
nĩmarigĩtwo nĩ atĩa mangiuga.
- 16 no nginya njeterere, nĩ ũndũ rĩu nĩmakirĩte,
tondũ atĩ rĩu marũgamĩte hau matarĩ na
macookio?
- 17 O na nĩ nĩngwaria;
o na nĩ nĩnguuga ũrĩa njũũĩ.
- 18 Nĩgũkorwo njiyũrĩtwo nĩ ciugo,

- naguo roho ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wakwa
nĩũrandindĩkĩrĩria;
- 19 thĩinĩ wakwa haana ta ndibei irĩ cuba ngunĩke,
ngahaana ta mondo njerũ ya ndibei ikirie
gũtuthũka.
- 20 no nginya njarie hũũcũke,
no nginya ndumũre mĩromo yakwa njookie
ũhoru.
- 21 Ndigũtũira mũndũ o na ũ maũthĩ,
kana ngaathĩrĩrie mũndũ o na ūrĩkũ tũhũ;
- 22 nĩ ũndũ korwo ndĩ mwara na kũgaathĩrĩria,
Mũnyũmbi no anjeherie narua.

33

- 1 “No rĩu Ayubu-rĩ, thikĩrĩria ciugo ciakwa;
tega matũ ũigue ūrĩa wothe nguuga.
- 2 Ndĩ hakuhĩ gũtumũra kanua gakwa;
ciugo ciakwa irĩ o rũrĩmĩ-inĩ rwakwa.
- 3 Ciugo ciakwa ciumĩte ngoro nũngĩrĩru;
mĩromo yakwa yaragia itarĩ na ũhinga.
- 4 Roho wa Mũrungu nĩwe ũnyũmbĩte;
mĩhũmũ ya Mwene-Hinya-Wothe nĩyo
ĩheaga muoyo.
- 5 Nawe njookeria, akorwo nĩũkũhota;
wĩhaarĩrie ũũng’ethere.
- 6 Nĩĩ haana o tawe maitho-inĩ ma Mũrungu;
o na nĩĩ ndombirwo na rĩũmba.
- 7 Kwĩĩndigĩra gũtigakũmakie,
kana guoko gwakwa gũkũritũhĩre.
- 8 “No rĩrĩ, nĩuugĩte ngĩiguaga,
ngaigua ciugo icio ũkiuga atĩ,

- 9 ‘Ndĩ mũtheru na ndirĩ na mehia;
ndiĩkĩte ũũru, na ndirĩ na mahĩtia.
- 10 No Ngai nĩanyonete na mahĩtia;
anduĩte thũ yake.
- 11 Nĩanjohaga magũrũ na mĩnyororo;
arangagĩra njĩra ciakwa ciothe.’
- 12 “No ngũkwĩra atĩrĩ, ũhoru-inĩ ũyũ wee ndũrĩ
na kĩhoto,
nĩgũkorwo Ngai nĩ mũnene gũkĩra mũndũ.
- 13 Ūramũtetia nĩkĩ,
atĩ ndacookagia kiugo kĩa mũndũ o na
kĩmwe?
- 14 Nĩgũkorwo Mũrungu nĩaaragia,
rĩmwe na njĩra ĩmwe, na rĩngĩ akaaria na
njĩra ĩngĩ,
o na gũtuĩka mũndũ no aage gũkũũrana.
- 15 Rĩmwe akaaragia kĩroto-inĩ na kĩoneki-inĩ gĩa
ũtukũ,
rĩrĩa andũ mahĩtĩtwo nĩ toro mũnene marĩ
ũrĩrĩ,
- 16 no amaarĩrie matũ-inĩ mao,
na amamakie nĩguo amakaanie,
- 17 nĩguo agarũre mũndũ atige kũhĩtia,
na atigane na mwĩtĩĩo,
- 18 nĩguo agitĩre roho wake kuuma gĩkuũ-inĩ,
na agitĩre muoyo wake ndũkaniinwo na
rũhiũ rwa njora.
- 19 Ningĩ mũndũ no arũithio na gũkomio ũrĩrĩ wa
ruo,
akorwo na thĩina wa mahĩndĩ ũtathiraga,
- 20 o nginya ngoro yake ĩgathũũra irio,
na roho wake ũgathũũra irio iria njega
mũno.

- 21 Nyama cia mwĩrĩ wake ihĩnjaga igathirĩrĩkĩra,
na mahĩndĩ make marĩa mataroonekaga
makoimĩra.
- 22 Roho wake ũgakuhĩrĩria mbĩrĩra,
na muoyo wake ũgakuhĩrĩria arĩa maree-
hage gĩkuũ.
- 23 “No rĩrĩ, angĩkorwo harĩ na mũraika mwena
wake arĩ mũiguithania,
ũmwe harĩ ngiri, wa kwĩra mũndũ ũndũ
ũrĩa ũmwagĩrĩire,
- 24 nake amũkinyĩrie wega wake na oige atĩrĩ,
‘Mũhonokie ndagatuĩke wa gũikũrũka
mbĩrĩra-inĩ;
nĩnyonete gĩa kũmũkũũra nakĩo,’
- 25 hĩndĩ iyo nyama cia mwĩrĩ wake igeethĩha ta
cia mwana;
igaacooka ta ũrĩa ciarĩ matukũ-inĩ ma wĩthĩ
wake.
- 26 Ahooyaga Ngai ageekwo wega nĩwe,
oonaga ũthiũ wa Ngai akaanĩrĩra nĩ gũkena;
agacookio ũthingu-inĩ wake nĩ Ngai.
- 27 Nake agacooka agathĩ kũrĩ andũ akameera
atĩrĩ,
‘Nĩndehirie, na ngĩogomia ũndũ ũrĩa warĩ
wa ma,
no ndiigana kũherithio ũrĩa ndaagĩrĩrwo
nĩkũherithio.
- 28 Nĩakũũrĩre roho wakwa ndũkaharũrũkio
mbĩrĩra,
na nĩ ngũtũũra ngenagĩra ũtheri ũcio.’
- 29 “Mũrungu nĩekaga mũndũ maũndũ macio
mothe,

- maita meerĩ o na kana matatũ,
 30 nĩguo agarũre roho wake ndũkaharũrũkio
 mbĩrĩra,
 nĩgeetha ũtheri ũcio wa muoyo
 ũmũtherere.
- 31 “Atĩrĩrĩ Ayubu, tega matũ na ũũthikĩrĩrie;
 kira ki na nĩ njarie.
- 32 Wakorwo ũrĩ na ũndũ wa kuuga-rĩ, njĩira;
 aria, nĩgũkorwo ingĩenda woneke
 ndwĩhĩtie.
- 33 No akorwo ti ũguo-rĩ, wee gĩthikĩrĩrie;
 kira ki, na nĩngũkũruta ũũgĩ.”

34

- 1 Ningĩ Elihu akiuga atĩrĩ:
 2 “Iguai ciugo ciakwa, inyuĩ andũ aya oogĩ;
 thikĩrĩriai, inyuĩ amenyi a maũndũ.
- 3 Nĩgũkorwo gũtũ gũthuuranaġia ciugo
 o ta ũrĩa rũrĩmĩ rũcamaga irio.
- 4 Nĩtwĩkũũranĩrei ithuĩ ene ũndũ ũrĩa wagĩrĩire;
 nĩtwĩrute tũrĩ hamwe ũndũ ũrĩa mwegu.
- 5 “Ayubu aroġa atĩrĩ, ‘Nĩ ndihĩtĩtie,
 no Mũrunġu nĩanjagithĩtie kĩhooto ġiakwa.
- 6 O na ġũtuĩka ndĩraria ũrĩa kũrĩ,
 ndĩratuuo mũheenania;
 o na ġũtuĩka ndirĩ na mahĩtia,
 mũġuĩ wake ũngurarĩtie kĩronda
 ġĩtangĩhona.’
- 7 Nĩ mũndũ ũrĩkũ ũhaana ta Ayubu,
 mũndũ ũnyuuaga kĩnyũrũri taarĩ maaĩ
 aranyua?
- 8 Atwaranaga na andũ arĩa mekaga ũũru;

- agĩaga thiritũ na andũ arĩa aaganu.
- 9 Nĩgũkorwo oigaga atĩrĩ, ‘Gũtirĩ uumithio mũndũ onaga rĩrĩa arageria gũkenia Ngai.’
- 10 “Nĩ ũndũ ũcio gĩthikĩrĩriei, inyuĩ andũ aya mũrĩ na ũtaũku. Ũhoru wa kwĩhia ũroaga kuoneka harĩ Mũrungu, Mwene-Hinya-Wothe aroaga gwĩka ũũru.
- 11 Arĩhaga mũndũ kũringana na ũrĩa ekĩte; akamũrehere o kĩrĩa kĩringaine na mĩthiire yake.
- 12 Gũtingĩhoteka atĩ Mũrungu no eeke mahĩtia, atĩ ũrĩa Mwene-Hinya-Wothe no ogomie kĩhooto.
- 13 Nũũ wamũtuire mũrori wa thĩ? Nũũ wamũtuire mũrũgamĩrĩri wa thĩ yothe?
- 14 Korwo aagĩa na muoroto wa kweheria roho wake na mĩhũmũ-rĩ,
- 15 andũ othe mangĩthiranĩra hamwe, nake mũndũ acooke rũkũngũ-inĩ.
- 16 “Akorwo ũrĩ mũndũ ũrĩ na ũtaũku-rĩ, igua ũhoru ũyũ; thikĩrĩria ũrĩa nguuga.
- 17 Mũndũ ũthũire kĩhooto-rĩ, no ahote gwathana? Ũrĩa ũrĩ kĩhooto, o Ũcio kĩhoti-rĩ, no ũmũtue mwĩhia?
- 18 Githĩ ti we wĩraga athamaki atĩrĩ, ‘Inyuĩ mũtirĩ kĩene,’ na akeera arĩa marĩ igweta atĩrĩ, ‘Inyuĩ mũrĩ aaganu,’

- 19 o ũcio ũtatĩagĩra anene maũthĩ,
na ndendaga arĩa atongu gũkĩra arĩa athĩni,
nĩgũkorwo othe nĩ wĩra wa moko make?
- 20 Makuuaga o rĩmwe, o ũtukũ gatagatĩ;
andũ mainainaga magakua;
arĩa marĩ hinya meeheragio matahutĩtio nĩ
guoko kwa mũndũ.
- 21 “Maitho make maikaraga macũthĩrĩrie
mĩthiĩre ya andũ;
nĩonaga mĩthiĩre yao yothe.
- 22 Gũtirĩ handũ harĩ nduma, kana handũ harĩ
kĩiruru kĩnene,
hangĩhithwo nĩ arĩa meekaga ũũru.
- 23 Mũrungu ndabatairio nĩgũthuthuuria ndeto
cia andũ makĩria,
atĩ nĩguo moke mbere yake maciirithio.
- 24 Ahehenjaga arĩa marĩ ũhoti atekũũria mũndũ
na akarũgamia andũ angĩ ithenya rĩao.
- 25 Tondũ we nĩamenyaga maũndũ marĩa meek-
aga,
amang’aũranagia ũtukũ magathuthĩka.
- 26 Amaherithagĩria waganu wao
makĩonagwo nĩ mũndũ o wothe,
- 27 tondũ nĩmagarũrũkire magĩtiga
kũmũrũmĩrĩra,
na matirũmbũyagia njĩra yake o na ĩrĩkũ.
- 28 Nĩmatũmire kĩrĩro kĩa arĩa athĩni gĩkinye hau
mbere yake,
nĩ ũndũ ũcio akĩigua kĩrĩro kĩa arĩa abatari.
- 29 No rĩrĩ, angĩikara akirĩte-rĩ, nũũ ũngĩmũtua
muhĩtia?
Angĩhitha ũthiũ wake-rĩ, nũũ ũngĩmuona?

Nowe arĩ igūrũ rĩa mũndũ na igūrũ rĩa rūrĩrĩ o
 ũndũ ũmwe,
 30 nĩguo agirie mũndũ ũtarĩ na ũngai
 gwathana,
 amũgirie kũigĩra kĩrĩndĩ mĩtego.

31 “Korwo mũndũ no ere Mũrungu atĩrĩ,
 ‘Nĩnjĩhĩtie no ndikehia rĩngĩ.

32 Nduta menye ũrĩa itarahota kuona;
 ingĩkorwo nĩnjĩkĩte ũũru-rĩ, ndigacooka
 gwĩka ũguo rĩngĩ.’

33 Ngai-rĩ, no agĩkũrĩhe kũringana na ũrĩa wee
 ũkwenda
 rĩrĩa ũregete kwĩrira?

No nginya we ũtue itua, no ti nĩ;
 nĩ ũndũ ũcio kĩnjĩre ũrĩa ũũĩ.

34 “Andũ arĩa marĩ na ũtaũku maroiga atĩrĩ,
 nao andũ acio oogĩ maiguĩte ngĩaria man-
 jĩrĩte atĩrĩ,

35 ‘Ayubu aaragia atarĩ na ũmenyo;
 ciugo ciake nĩciagĩte ũũgĩ.’

36 Hĩ, naarĩ korwo Ayubu aagerio nginya mũthia,
 nĩ ũndũ macookio make nĩ ta ma mũndũ
 mwaganu!

37 Nĩongereire ũremi harĩ mehia make;
 atũhũũragĩra hĩ cia kĩnyũrũri,
 na akaingĩhia ciugo ciake cia gũũkĩrĩra
 Mũrungu.”

35

Mĩario ya Elihu

¹ Ningĩ Elihu akiuga atĩrĩ:

- 2 “Nĩũgwĩciiria ũhoru ũyũ nĩ wa kĩhooto?
 Ũroiga atĩrĩ, ‘Mũrungu nĩekũnjarĩrĩria atue
 ndĩhĩtie.’
- 3 No rĩrĩ, wee no ũramũũria atĩrĩ, ‘Kũrĩ na
 uumithio ũrĩkũ harĩ nĩ,
 na ngũgunĩka nakĩ ndaaga kwĩhia?’
- 4 “No nyende gũgũcookeria ũhoru,
 wee hamwe na arata aku.
- 5 Ta rora igũrũ wone;
 ta cũthĩrĩria matu macio marĩ igũrũ rĩaku
 kũraya mũno.
- 6 Ũngĩhĩa-rĩ, ũndũ ũcio ũngĩhutia Ngai atĩa?
 Mehia maku mangĩingĩha mũno-rĩ, ũndũ
 ũcio ũngĩmwĩka atĩa?
- 7 Ũngĩkorwo ũrĩ mũthingu-rĩ, ũngĩmũhe kĩ,
 kana nĩ kĩ aamũkagĩra kuuma guoko-inĩ
 gwaku?
- 8 Waganu waku ũhutagia o mũndũ tawe,
 na ũthingu waku ũkahutia o ciana cia andũ.
- 9 “Andũ makayaga nĩ icooki rĩa kũhinyĩrĩrio;
 mathaithanaga mateithũrwo guoko-inĩ kwa
 ũcio ũrĩ hinya mũingĩ.
- 10 No gũtirĩ mũndũ uugaga atĩrĩ, ‘Ngai ũrĩa
 wanyũũmbire arĩ ha,
 ũrĩa ũheaga mũndũ nyĩmbo ũtukũ,
- 11 ũrĩa ũtũrutaga maũndũ gũkĩra ũrĩa arutaga
 nyamũ cia werũ-inĩ,
 o na agatũhe ũũgĩ gũkĩra nyoni cia rĩera-
 inĩ?’
- 12 Ndacookagia rĩrĩa andũ maakaya

- nĩ ùndũ wa mwĩtũũgĩrio wa andũ arĩa aaganu.
- 13 Ti-itherũ, Mũrungu ndathikagĩrĩria mathaithana mao ma tũhũ;
ũcio Mwene-Hinya-Wothe ndarũmbũyagia mathaithana macio.
- 14 Githĩ ndakaaga gũthikĩrĩria mũno makĩria rĩrĩa ũkuuga atĩ ndũramuona,
na atĩ ciira waku ũrĩ mbere yake,
na no nginya ũmweterere,
- 15 na makĩria ma ũguo ũkoiga atĩ marakara make matisherithanagia
na ndarũmbũyagia waganu o na hanini!
- 16 Nĩ ùndũ ũcio Ayubu atumũrĩte kanua gake akaaria ũhoru wa tũhũ;
nĩarĩtie ndeto nyingĩ atarĩ na ũmenyo.”

36

- 1 Elihu agĩthiĩ na mbere kwaria, akiuga atĩrĩ:
- 2 “Ngirĩrĩria hanini, na nĩngũkuonia atĩ harĩ maũndũ mangĩ mangiugwo ma gũciirĩrĩa Ngai.
- 3 ũmenyo wakwa ndĩũrutĩte kũraihu;
nĩ ngũtũũgĩria kĩhoto kĩa ũcio Mũnyũmbi.
- 4 Menya wega atĩ ndeto ciakwa ti cia maheeni;
ũyũ mũrĩ nake arĩ na ũmenyo mũkinyanĩru.
- 5 “Mũrungu nĩwe mwene hinya, no ndairaga andũ;
we nĩ mwene hinya, na nĩarũmagia muoroto wake.
- 6 Ndatũũragia arĩa aaganu muoyo,
no nĩaheaga arĩa anyariire kĩhoto kĩa.

- 7 Ndeheragia maitho make harĩ arĩa athingu;
amaikaragĩria gĩtĩ kĩa ũnene hamwe na
athamaki,
na akamatũũgĩria nginya tene.
- 8 No rĩrĩ, andũ mangĩkorwo mohetwo na
mĩnyororo,
makanyiitio na mĩhĩndo ya mĩnyamaro,
- 9 we nĩameeraga ũrĩa mekĩte,
atĩ mehĩtie na ũtũrĩka.
- 10 We nĩatũmaga mathikĩrĩrie ũtaaro,
na akamaatha merire ũũru wao.
- 11 Mangĩmwathĩkĩra na mamũtungatĩre,
megũtũũra matukũ mao marĩa matigaru
magaacĩire,
na mĩaka yao o maiganĩire.
- 12 No mangĩaga kũigua,
nĩmakaniinwo na rũhiũ rwa njora,
na makue matarĩ na ũmenyo.
- 13 “Arĩa matarĩ na Ngai ngoro-inĩ meiiigagĩra
marakara;
o na rĩrĩa aramooha na mĩnyororo,
matikayaga mateithio.
- 14 Makuuaga marĩ ethĩ,
magakua hamwe na arũme arĩa maraya ma
mahooero-inĩ.
- 15 No arĩa mathĩnĩkaga, nĩamakũũraga kuuma
thĩĩna-inĩ wao;
nĩamaragĩria marĩ mĩnyamaro-inĩ.
- 16 “We-rĩ, nĩarakũguucĩrĩria uume magego-inĩ
ma mĩnyamaro,
agũtware handũ haariĩ hatarĩ na ũkunderu,

- na agūtware akūhurūkie metha-inĩ yaku
 ñiyūrĩte irio iria njega.
- 17 No rĩu-rĩ, ūtitikithĩtio ituĩro rĩrĩa rĩagĩrĩire
 arĩa aaganu;
 ituĩro rĩa ciira na kĩhoo to nĩcigūkumbatĩte.
- 18 Wĩmenyerere mũndũ o na ũrĩkũ
 ndakanakũheenererie na ūtonga;
 ndũgetĩkĩrie ihaki inene rĩkũhĩtithie njĩra.
- 19 Ūtonga waku o na kana kĩyo gĩaku kĩnene-rĩ,
 no ikũnyitĩrĩre nĩguo ndũgatoonye
 mĩnyamaro-inĩ?
- 20 Tiga kwĩrirĩria ūtukũ,
 nĩguo ũguucũrũrie andũ kuuma kwao
 mĩciĩ.
- 21 Wĩmenyerere ndũkeerekere ũũru-inĩ,
 tondũ ũkuoneka taarĩ guo wendete gũkĩra
 gũthĩnĩka.
- 22 “Mũrungu nĩatũgĩrĩtio nĩ ũndũ wa ũhoti
 wake.
 Nũũ mũrutani take?
- 23 Nũũ ũmwathĩrĩire njĩra ciake,
 kana akamwĩra atĩrĩ, ‘Wee nĩwĩkĩte ũũru’?
- 24 Ririkanaga gwĩkĩrĩra wĩra wake,
 ũrĩa andũ manakumia na rwĩmbo.
- 25 Andũ othe nĩmawonete;
 andũ mawĩroragĩra marĩ o kũraya.
- 26 Ĩ Mũrungu ndakĩrĩ mũnene; nĩ mũnene
 gũkĩra ũmenyi witũ!
 Mũigana wa mĩaka yake ndũngĩtuĩrĩka.
- 27 “Ambatagia matata ma maaĩ,
 marĩa macookaga gũtaatĩra tũrũũĩ ta
 mbura;

- 28 matu magaita ũigũ wamo,
nayo mbura nyingĩ ĩkoirĩra andũ.
- 29 Nũũ ũngĩmenya ũrĩa atambũrũkagia matu,
kana ũhoro wa marurumĩ marĩa moimaga
hema-inĩ yake?
- 30 Kĩone ũrĩa ahurunjaga rũheni rwake
rũkamũthiũrũrũkĩria,
agathambia iria kũrĩa kũriku.
- 31 Ũũ nĩguo aathaga ndũrĩrĩ
na akaheana irio nyingĩ.
- 32 Akumbatagĩria rũheni na moko make,
na akarwatha rũringe kĩrĩa kĩaorotetwo.
- 33 Marurumĩ make nĩmanagĩrĩra kĩhuhũkanio
kĩrĩa kĩaoka;
o na ng'ombe nĩimenyithanagia atĩ kũrĩ
kĩhuhũkanio kĩaoka.

37

- 1 “Ndaigua ũguo ngoro yakwa ĩgatumatuuma,
na ĩkambarara ĩkoima handũ hayo.
- 2 Thikĩrĩria! Thikĩrĩria mũraramo wa mũgambo
wake,
mũrurumo ũrĩa uumaga kanua gake.
- 3 Arekagĩrĩria rũheni rwake rungu rwa igũrũ
guothe
na akarũtũma nginya ituri cia thĩ.
- 4 Thuutha waruo gũũkaga mũgambo wa
mũraramo wake;
arurumaga na mũgambo wake mũkaru.
- Hĩndĩ ĩrĩa mũgambo wake waiguuo-rĩ,
ndarigagĩrĩria heni.

- 5 Mūgambo wa Mūrungu ūrurumaga na njīra
ya magegania;
ekaga maūndū manene tūtangīhota
kūmenya.
- 6 Eeraga tharunji atīrī, ‘Gwa thī,’
nayo mbura ya rūthuthuū akamūira atīrī,
‘Tuīka mbura nene.’
- 7 Nīatigithagia mūndū o wothe wīra wake
nīgeetha andū othe ombīte mamenye wīra
wake.
- 8 Nyamū nacio nīciīhithaga;
ciikaraga imamo-inī ciacio.
- 9 Kīhuhūkanio kiumaga gīikaro gīakīo,
heho nayo īkoima rūhuho-inī rūkīhurutana.
- 10 Mīhūmū ya Mūrungu nīithondekaga
mbarabu,
namo maaī harīa maaramīire makanyiitana.
- 11 Nīaiyūragia matu na ūigū;
ahurunjaga rūheni rūkamatūrīkia.
- 12 Mathiiaga magīthiūrūrūkaga
o kūrīa angīmeerekeria thī yothe,
mageeke o ūrīa wothe angīmaatha.
- 13 Arehaga matu macio nīguo aherithie andū,
kana aihūgie thī yake na onanie wendani
wake.
- 14 “Ayubu, thikīrīria ūhoru ūyū;
tithīria hau wīcūūranie ūhoru wa magega-
nia ma Mūrungu.
- 15 Wee nīūūī ūrīa Ngai aathaga matu,
na ūrīa atūmaga rūheni rwake rūhenūke?
- 16 Wee nīūūī ūrīa matu macio macuurītio wega,

- magegania macio ma ũrĩa ũrĩ ũmenyo
mũkinyanĩru?
- 17 Wee ũringĩkaga nĩ ũrugarĩ wa nguo ciaku
rĩrĩa bũrũri ũkirĩte ki hĩndĩ ya rũhuho rwa
gũthini-rĩ,
- 18 no ũhote kũruta wĩra nake ũhoru-inĩ wa
gũtambũrũkia matu mairũ,
o macio momĩte o ta gĩcicio gĩa gĩcango?
- 19 “Ta twĩre ũrĩa twagĩrĩrwo nĩ kũmwĩra;
tũtingĩhota gwĩciirĩra nĩ ũndũ wa nduma
iitũ.
- 20 Nĩagĩrĩre kwĩrwo atĩ nĩngwenda kwaria?
Nĩ kũrĩ mũndũ o na ũ ũngiuga amerio?
- 21 Rĩu-rĩ, gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũrora riũa,
rĩcangararĩte kũu igũrũ
thuutha wakuo kũhaatwo nĩ rũhuho
gũgathera.
- 22 Okaga kuuma mwena wa gathigathini arĩ na
riiri ukengeete ta wa thahabu;
Ngai okaga arĩ na ũkaru wa gwĩtigĩrwo.
- 23 Ũcio Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, tũtingĩhota
kũmũkinyĩra,
nĩatũũgĩrĩtio nĩ ũndũ wa ũhoti wake;
tondũ wa ũrĩa arĩ wa kĩhooto na ũthingu
mũnene-rĩ, ndahinyanagĩrĩria.
- 24 Nĩ ũndũ ũcio andũ nĩmamũtĩite,
tondũ githĩ ndarũmbũyagia arĩa meyonaga
ta marĩ oogĩ na ngoro ciao?”

38

Mĩario ya Jehova

1 Nake Jehova agĩcookeria Ayubu ũhoro arĩ
kĩhuhũkanio-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ:

2 “Nũũ ũyũ ũrekĩra kĩrĩra gĩakwa nduma
na ciugo itarĩ na ũmenyo?

3 Wĩhotore ta mũndũ mũrũme;
nĩngũkũũria ciũria, nawe ũkĩnjookerie.

4 “Warĩ kũ rĩrĩa ndaakire mũthingi wa thĩ?
Njĩra akorwo ũrĩ na ũũgĩ wa kũmenya.

5 Nũũ wathimire mũigana wayo? Ti-itherũ wee
nĩũũĩ!
Nũũ watambũrũkirie rũrigi rwa gũthima
igũrũ rĩayo?

6 Mĩthingi yayo yahandirwo igũrũ rĩa kĩĩ,
kana nũũ wahaandire ihiga rĩayo rĩa koine,

7 hĩndĩ ĩrĩa njata cia rũciinĩ ciainire hamwe,
na araika othe makĩanĩrĩra nĩ gũkena?

8 “Nũũ wahingĩrĩirie iria na mĩrango
rĩrĩa rĩatumũkire kuuma nda,

9 rĩrĩa ndatuire matu nguo ciarĩo,
na ngĩrĩoha nduma nene ta taama warĩo,

10 rĩrĩa ndarĩkĩrĩire mĩhaka, na ngĩrĩhingĩra na
mĩrango yarĩo,
na ngĩkĩra mĩgĩiko handũ hayo,

11 rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, ‘Ũkinyage o haha na
ndũkanahakĩre;
makũmbĩ maku macio metĩĩ-rĩ, hau nĩho
marĩĩkinyaga’?

12 “Kuuma o kĩambĩrĩria-rĩ, ũrĩ waathana atĩ
rũciinĩ rũgĩe ho,
kana ũkĩonereria ũtheri wa rũciinĩ harĩa
ũkuumĩrĩra,

- 13 nĩguo ũhote kũnyiita thĩ na mĩthia yaguo,
nao arĩa aaganu maribaribwo moime kuo?
- 14 Thĩ ihaanaga ta rĩũmba rĩhũrĩtwo mũhũiri;
mũonekere wayo ũtariĩ ta mũhianĩre wa
nguo.
- 15 Andũ arĩa aaganu nĩmaimagwo ũtheri wao,
na guoko kwao kũrĩa kuoetwo na igũrũ
gũkoinwo.
- 16 “Ũrĩ wathiĩ rũgendo nginya kũrĩa iria
rĩtherũkagĩra,
kana ũgaceera itwe-inĩ cia ndia kũrĩa
kũriku mũno?
- 17 Ũrĩ wonio ihingo cia gĩkuũ?
Ũrĩ wona ihingo cia kĩruru gĩa gĩkuũ?
- 18 Ũrĩ wamenya ũnene wa wariĩ wa thĩ?
Njũra akorwo nĩũũĩ maũndũ macio mothe.
- 19 “Njĩra ya gũthiĩ kũrĩa ũtheri ũtũũraga
nĩrĩkũ?
Nayo nduma iĩkaraga kũ?
- 20 No ũcitware gwacio?
Nĩũũĩ tũcĩra twa gũthiĩ kũrĩa itũũraga?
- 21 Ti-itherũ wee nĩũũĩ, nĩgũkorwo warĩ mũciare!
Wee-rĩ, nĩtũũrĩte mĩaka mĩingĩ!
- 22 “Ũrĩ watoonya makũmbĩ kũrĩa tharunji
ĩigĩtwo,
kana ũkĩona makũmbĩ kũrĩa mbura ya mbe-
mbe iĩgĩtwo,
- 23 o icio njigĩte nĩ ũndũ wa mahinda ma thĩina,
ngaciiga nĩ ũndũ wa matukũ ma mbaara na
ma kũrĩa.

- 24 Njĩra ya gũthiĩ kũrĩa ũtheri ũgayanagĩrio
nĩĩrĩkũ,
kana ya gũthiĩ kũrĩa rũhuho rwa irathĩro
rũhurunjagĩrwo gũkũ thĩ?
- 25 Nũũ wenjagĩra mbura ya kĩboboto mũtaru wa
kũgerera,
kana agatemera mbura ya marurumĩ njĩra,
- 26 nĩguo mbura yure bũrũri ũtatũũraga mũndũ,
na yure werũ kũrĩa gũtarĩ mũndũ,
- 27 nĩguo ihũũnagie kũu gũtiganĩrie gũgakira
ihooru,
na itũme kũmere nyeki?
- 28 Mbura nĩĩrĩ ithe?
Nũũ mũciari wa matata ma ime?
- 29 Tharunji yumaga nda ya ũ?
Nũũ ũciaraga mbaa ĩrĩa yumaga igũrũ,
- 30 rĩrĩa maaĩ momaga ta ihiga,
rĩrĩa maaĩ marĩa marĩ igũrũ wa iria mag-
watana?
- 31 “Wee-rĩ, wahota kuohania njata iria thaka cia
Kĩrĩmĩra?
Wahota kuohora mĩkanda ya njata iria
ciĩtagwo Karaũ?
- 32 Wahota kuumagaragia njata iria ciĩtagwo
Mazarothu o mahinda maacio maakinya,
kana wahota gũtongoria Nduba na ciana
ciayo?
- 33 Nĩũũĩ mawatho ma igũrũ?
No ũhote kũhaanda wathani wa Ngai
ũrũme gũkũ thĩ?
- 34 “Wahota kwanĩrĩra nginya mũgambo waku
ũkinye matu-inĩ

- nĩguo kuure wĩhumbĩre na kĩguũ kĩa maaĩ?
 35 Wee nĩwe ũtũmaga heni ithiĩ na njĩra ciacio?
 Nĩkũrehagĩra ũhoru igakwĩra atĩ, ‘Tũrĩ
 haha’?
 36 Nũũ waheire ngoro ũũgĩ,
 kana akĩhe meciiria ũmenyo?
 37 Nũũ ũrĩ na ũũgĩ wa gũtara matu?
 Nũũ ũngĩhota kũinamia ndigithũ cia maaĩ
 cia igũrũ
 38 rĩrĩa rũkũngũ rwatondora,
 nayo ndoro ĩkooma ĩkanyiitana?
 39 “Nĩwe ũguĩmagĩra mũrũũthi wa mũgoma
 wone gĩa kũrĩa,
 kana nĩwe ũniinagĩra mĩrũũthi ng’aragu
 40 rĩrĩa ĩkomereire imamo-inĩ ciayo,
 kana rĩrĩa ĩkaraga yoheirie nyamũ ihinga-
 inĩ?
 41 Nũũ ũheaga ihuru irio
 rĩrĩa tũcui twarĩo tũgũkaĩra Mũrungu
 tũkĩũrũruga nĩ kwaga irio?

39

- 1 “Wee nĩũũĩ rĩrĩa mbũri cia irĩma-inĩ iciaraga?
 Wee nĩwĩroragĩra rĩrĩa thwariga ĩgũciara
 kaana kayo?
 2 Wee nĩũtaraga mĩeri ĩrĩa ciikaraga
 ingĩgaaciara?
 Nĩũũĩ hĩndĩ ĩrĩa iciaraga?
 3 Cĩĩthunaga igaciara twana twacio;
 ruo rwacio rwa gũciara rũgathira.

- 4 Twana twacio twagĩraga mwĩrĩ, tũgakũra tũrĩ
na hinya o kũu gĩthaka-inĩ;
tũkinyaga ihinda rĩa kwehera na
tũticookaga.
- 5 “Nũũ warekereirie njagĩ ãthiirage ãtarĩ mũũria?
Nũũ wamĩohorire mĩhĩndo?”
- 6 Ndaamĩheire werũ ũtuĩke mũciĩ wayo,
naguo bũrũri wa cumbĩ ũtuĩke gĩtũũro
kĩayo.
- 7 Ìthekagĩrĩra inegene rĩrĩ thĩinĩ wa itũũra;
ndĩiguaga mũkaĩrĩrio wa mũtwarithia.
- 8 Ìrimũthagĩra irĩma-inĩ ãgĩetha gwa kũrĩa,
ĩkahaara kahuti o gothe karuru.
- 9 “Mbogo ya njamba-rĩ, yetĩkĩra gũgũtungata?
No ãkindĩrie mũharatĩ-inĩ waku ũtukũ?”
- 10 No ũhote kũmĩoha matandĩko ãrĩme na
mũraũ?
No ãkuume thuutha ituamba-inĩ ãkĩrĩmaga
na mũraũ?
- 11 No ũmĩhoke nĩ ũndũ atĩ ãrĩ na hinya mũingĩ?
No ũmĩtigĩre wĩra waku mũritũ ãrutage?
- 12 No ũmĩhoke ãkũrehere ngano yaku,
na ãmĩcookanĩrĩrie kĩhuhĩro-inĩ gĩaku?
- 13 “Mathagu ma nyaga mabatabataga nĩ gũkena,
no matingĩgerekano na mathagu na njoya
cia njũũ.
- 14 Ìrekagĩria matumbĩ mayo tũri-inĩ
na ãkamatiga mũthanga-inĩ magwate
ũrugarĩ,

- 15 ĩtegwĩciiria atĩ no makinywo na magũrũ makue,
kana marangwo nĩ nyamũ ya gĩthaka.
- 16 ĩĩkaga ciana ciayo ũũru ta itarĩ ciayo;
ndĩmakaga atĩ wĩra wayo no ũtuĩke wa tũhũ,
- 17 nĩgũkorwo Ngai ndaamĩheire ũũgĩ
kana akĩmĩhe igai rĩa mwĩciirĩrie mweга.
- 18 No rĩrĩ, rĩrĩa yatambũrũkia mathagu ĩhanyũke,
ĩthekagĩrĩra mbarathi na mũmĩhaici.
- 19 “Wee nĩwe ũheaga mbarathi hinya wayo,
kana ũkamĩhumba ngingo na mũreera?”
- 20 Wee nĩwe ũtũmaga ĩrũũge ta ngigĩ,
ĩkahahũra andũ na mũtĩihĩre wayo wa mwĩtĩio?
- 21 ĩhuragia thĩ na ũcamba ĩgĩkenagĩra hinya wayo,
ĩkaguthũka ĩtoonyete mbaara-inĩ.
- 22 ĩthekagĩrĩra guoya, ĩtarĩ ũndũ ĩngĩtigĩra;
ndĩmakagio nĩ rũhiũ rwa njora.
- 23 Thiaka wa mũmĩhaici ũbocabocaga mbaru-inĩ ciayo,
hamwe na itimũ rĩkũhenia na mĩcengi.
- 24 ĩrĩaga tũri nĩ ũrũme;
ndĩngĩrũgama ĩkindĩirie hĩndĩ ĩrĩa karumbeta kagamba.
- 25 Hĩndĩ ĩrĩa karumbeta kagamba ĩgatiha, ‘Hĩ!’
ĩnyiiitaga thaaha wa mbaara ĩrĩ o haraaya,
na ĩkaigua kayũ ka anene a mbaara, o na mbugĩrĩrio ya mbaara.

- 26 “Rwĩgĩ-rĩ, nĩwe ũrũhotithagia kũmbũka na ũũgĩ waku,
kana gũtambũrũkia mathagu maruo rwerekeire mwena wa gũthini?
- 27 Nderi nĩwe ũmĩathaga yũmbũke na igũrũ,
na ĩkeyakĩra gĩtara kĩayo igũrũ mũno?
- 28 Ītũũraga kĩharũrũka-inĩ kĩa ihiga, na nĩ ho ĩraaraga;
rũhĩa-inĩ rwa ihiga iraya mũno nĩ ho mwĩgitio wayo.
- 29 Īrĩ hau nĩguo ĩcaragĩria gĩa kũrĩa;
maitho mayo moonaga irio irĩ o kũraya.
- 30 Tũcui twayo tũnyuuaga thakame,
na handũ harĩa arĩa moragĩtwo marĩ, hau nĩ ho ĩkoragwo.”

40

- 1 Ningĩ Jehova akĩra Ayubu atĩrĩ:
- 2 “Mũndũ ũrĩa ũrũaga na Mwene-Hinya-Wothe-rĩ, no amũrute mahĩtia?
Ūcio ũkararagia Ngai-rĩ,
nĩakĩmũcookerie!”
- 3 Nake Ayubu agĩcookeria Jehova, akĩmwĩra atĩrĩ:
- 4 “Nĩ ndiagĩrĩire o na hanini; ndaakĩhota atĩa gũgũcookeria?
Nĩndehumbĩra kanua na guoko.
- 5 Nĩndaririe rĩmwe, no ndirĩ na macookio;
o na ngĩaria rĩa keerĩ, no ndirĩ na ũndũ ũngĩ nguuga.”
- 6 Ningĩ Jehova akĩarĩria Ayubu arĩ kĩhuhũkanio-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ:
- 7 “Wĩhotore ta mũndũ mũrũme;

nĩngũkũũria ciũria, nawe ũkĩnjookerie.

- 8 “Gũtua ciira gwakwa na kĩhoo-to-rĩ, githĩ no
ũkũmenererie?
Githĩ no ũndue mwĩhia nĩgeetha wee
ũtuĩke ndwĩhĩtie?
- 9 Wee-rĩ, ũrĩ na guoko ta kwa Mũrungu?
Wee wahota kũruruma na mũgambo ta
wake?
- 10 Ta kĩngemie na riiri na ũkengi,
na wĩhumbe gĩtĩo na ũnene.
- 11 Rekereria marakara mahiũ ma mang’ũrĩ
maku,
wone mũndũ o wothe mwĩtĩĩ
ũmũharũrũkie,
- 12 rora mũndũ o wothe mwĩtĩĩ na ũmũnyiihie,
ũmemende andũ arĩa aaganu o harĩa
marũngĩĩ.
- 13 Mathike othe hamwe tĩĩri-inĩ;
ũmoophe mothiũ na nduma kũu mbĩrĩra-inĩ.
- 14 Hĩndĩ iyo nĩ mwene nĩngetĩkania nawe
atĩ guoko gwaku mwene kwa ũrĩo no
gũkũhonokie.
- 15 “Ta rora nyamũ ĩrĩa ĩtagwo Behemothu,*
iyo ndoombire hamwe nawe,
na ĩrĩĩaga nyeki ta ndegwa.
- 16 Nĩ hinya ũigana atĩa ĩrĩ naguo njohero,
na nĩ ũhoti mũnene atĩa ũrĩ mĩkiha-inĩ yayo
ya nda!
- 17 ĩinagia mũting’oe wayo ta mũtarakwa;

* **40:15** ĩno yarĩ nyamũ ĩmwe ya iria ciatũũraga thĩ tene. (O na 41:1)

- nga cia ciero ciayo ciohanĩtio hamwe ta
mĩhĩndo.
- 18 Mahĩndĩ mayo mahaana ta mĩberethi ya
gĩcango,
nacio ciĩga ciayo cihaana ta irung’o cia
kĩgera.
- 19 Nĩyo nyamũ ya mbere harĩ ciũmbe cia
Mũrungu,
no rĩrĩ, Mũũmbi wayo nowe
ũngĩmĩkuhĩrĩria na rũhiũ rwake rwa
njora.
- 20 Irĩma ĩmĩheaga maciaro maacio,
na nyamũ ciothe cia gĩthaka itũũhagĩra
gũkuhĩ na kũu.
- 21 ĩkomaga rungu rwa mahũa ma maaĩ-inĩ,
ĩhithĩte thĩinĩ wa ithanjĩ kũrĩa kũrĩ
mũtondo.
- 22 Mahũa macio ma maaĩ-inĩ makamĩhitha;
nakio kũruru kĩa mĩtĩ ya irura hũgũrũrũ-inĩ
cia karũũĩ gĩkamĩthiũrũrũkĩria.
- 23 Rĩrĩa rũũĩ ruoka na nditi, ndĩmakaga;
nĩngitĩre, o na Rũũĩ rwa Jorodani
rũngĩmĩiyũrĩrĩra nginya kanua.
- 24 Kũrĩ mũndũ ũngĩhota kũmĩnyiita rĩrĩa
ĩhũũgĩte,
kana amĩtege, amĩtũrĩkie iniũrũ na
amĩĩkĩre kĩaana kĩa rũrigi?

41

- 1 “No ũhote kũguucũrũria nyamũ ĩrĩa ĩĩtagwo
Leviathani na ndwano,
kana wohe rũrĩmĩ rwayo na mũkanda?”

- 2 No ũhote kũmĩtoonyia rũrigi iniũrũ,
kana ũmĩtũrĩkanie rũthĩa na ndwano?
- 3 No ĩtinde ĩgĩgũthaitha ũmĩiguĩre tha?
No ĩkwarĩrie na ciugo cia ũhooreri?
- 4 No ĩrĩkanĩre nawe ũthĩi nayo,
ĩtũũre ĩrĩ ngombo yaku nginya tene?
- 5 No ũhote kũmĩhooreria ta nyoni,
kana ũmĩoherere handũ nĩguo airĩtu aku
mamĩmeemagie?
- 6 Onjoria no mamĩkũũranie na indo ciao?
No mamĩgayanie kũrĩ onjorithia?
- 7 No ũhote gũtheecanga rũũa rwayo na
mĩcengi,
kana ũtheecange mũtwe wayo na mĩcengi
ĩrĩa ĩtegaga thamaki?
- 8 Ũngĩmĩhutia na guoko,
ũngĩtũũra ũririkanaga kĩgiano kũu, na
ndũngĩgacookera!
- 9 Mwĩrĩgĩrĩro wa atĩ no ũmĩtoorie nĩ kwĩheenya;
o kũmĩona tu nĩkũiganĩte gũtũma mũndũ
amake, orwo nĩ hinya.
- 10 Gũtirĩ mũndũ ũrĩ ũcamba mũiganu wa
kũmĩarahũra.
Nũũ ũngĩkĩhota kwĩndiiria nĩ?
- 11 Nũũ ũngĩnandũra kĩndũ atĩ nĩguo ndĩmũrĩhe?
Kĩndũ gĩothe kĩrĩ rungu rwa igũrũ nĩ
gĩakwa.
- 12 “Ndikwaga kwaria ũhoro wa ciĩga ciayo,
o na wa hinya wayo, na wa ũthaka wayo.
- 13 Nũũ ũngĩhota kũmĩaũra ngu yayo ya igũrũ?
Nũũ ũngĩmĩkuhĩrĩria amĩkĩre matamu?
- 14 Nũũ ũngĩũmĩrĩria kũmĩathamia kanua,

- kau kaiyūrīte magego ma kūmakania?
- 15 Mūgongo wayo ūrī na ngo ciīiganĩrīre
mīhari,
ikomanĩire ikanyiitana;
- 16 o ĩmwe ĩnyiitanĩte na ĩrĩa ĩngĩ,
ũũ atĩ gūtĩrĩ rĩera rĩngĩtoonyera gatagatĩ ga
cio.
- 17 Igwatanĩtio hamwe irĩ nūmu;
inyiitanĩte hamwe ũndũ itangĩtigithūkana.
- 18 Gūtĩiha kwayo kūmenūkagia ũtheri;
maitho mayo nĩ ta mĩrũri ya rũciinĩ
gūgĩthererũka.
- 19 Imũrĩ cia mwaki ciumaga kanua-inĩ kayo;
ĩrathūkagia thandĩ cia mwaki.
- 20 ĩrutaga ndogo na maniũrũ
taarĩ nyũngũ ĩratherũka ĩhagĩrĩtwo igũrũ
rĩa mwaki wa ithanjĩ.
- 21 Mĩhũmũ yayo ĩgwatagia makara mwaki,
naruo rũrĩrĩmbĩ rũkoima kanua kayo.
- 22 Ngingo-inĩ yayo nĩho hinya wayo ũkoragwo,
ũrĩa ũmakagia kĩrĩa gĩothe gĩtũnganaga
nayo.
- 23 Mĩgũtha ya nyama ciayo nĩmĩnyiitanu mũno;
nĩ mĩrũmu ũũ atĩ ndĩngĩenyenyeka.
- 24 Ngoro yayo yũmĩte ta ihiga,
ĩkooma ta ihiga rĩa gũthĩa rĩa na thĩ.
- 25 Rĩrĩa yarahũka, arĩa marĩ hinya nĩmamakaga;
mooraga ĩtanamahũũra.
- 26 Gūtĩrĩ rũhiũ rwa njora rũngĩmĩika ũndũ,
o na kana itimũ, kana mũguĩ, kana mĩcengi.
- 27 Harĩ Leviathani-rĩ, kĩgera no ta nyeki nyũmũ,
nakĩo gĩcango no ta gĩcunjĩ kĩbuthu kĩa
mũtĩ.

- 28 Mĩguĩ ndĩngĩtũma yũre;
mahiga ma kĩgũtha no ta mũũngũ harĩ yo.
- 29 Harĩ yo njũgũma no ta gacunjĩ ka rũnyeki
rũmũ;
ĩthekagĩrĩra kũbĩrĩrĩka gwa itimũ.
- 30 Nda yayo nĩ ta rũgĩo rũrĩ na mageca;
ĩtigaga ngururo ndaka-inĩ ta cia ngaari iria
ikonyoraga ngano.
- 31 Ītũmaga iria kũrĩa kũriku gũtherũke ta
nyũngũ,
na ĩkoiruga iria ta nyũngũ ya maguta ma
kwĩhaka.
- 32 Harĩa yagerera ĩtigaga mũhari ũkũhenia;
mũndũ no eciirie atĩ ndia ĩrĩ na mbuĩ.
- 33 Gũtirĩ kĩndũ kĩngĩigananio nayo gũkũ thĩ;
nĩ kũmbe gĩtarĩ guoya.
- 34 Īnyũrũragia kĩrĩa gĩothe gĩtũũgagĩria;
nĩyo mũthamaki wa kĩrĩa gĩothe gĩtũĩaga.”

42

Mĩario ya Ayubu

- 1 Ningĩ Ayubu agĩcookeria Jehova, akĩmwĩra
atĩrĩ:
- 2 “Nĩnjũũ atĩ wahota gwĩka maũndũ mothe;
gũtirĩ mũbango waku ũngĩgirĩrĩka.
- 3 Nĩworirie atĩrĩ, ‘Nũũ ũyũ ũrahithania kĩrĩra
gĩakwa nĩ kwaga ũmenyo?’
Ti-itherũ ndaaririe maũndũ itaamenyete,
maũndũ ma magegania itangĩmenya.
- 4 “Woigire atĩrĩ, ‘Thikĩrĩria rĩu, na niĩ njarie;
nĩngũkũũria ciũria, nawe nĩũkũnjookeria.’
- 5 Matũ makwa nĩmaiguĩte ũhoro waku

no r̄u maitho makwa n̄gũkuona
makuonete.

⁶ Nĩ ũndũ ũcio n̄ngwĩmena nĩ mwene,
na ndĩrĩre, ndĩhurĩrie r̄ukũngũ na mũhu.”

Ndeto cia Kūrĩkĩrĩa

⁷ Thuutha wa Jehova kwĩra Ayubu maũndũ
macio-rĩ, n̄erire Elifazu ũrĩa Mũtemaani atĩrĩ,
“N̄indakarĩtio n̄we na arata aku eerĩ, tondũ
m̄tiarĩtie ũhoru wakwa ũrĩa wagĩrĩire, ta ũrĩa
ndungata yakwa Ayubu ĩkĩte.

⁸ Nĩ ũndũ ũcio, r̄u oyai ndegwa m̄gwanja
na ndūrũme m̄gwanja, m̄thiĩ kūrĩ ndungata
yakwa Ayubu, m̄karute igongona rĩa njino
nĩ ũndũ wanyu inyuĩ ene. Ndungata yakwa
Ayubu n̄ĩkamũhoera, na nĩ n̄ngetikĩra ma-
hooya make, na ndikamwĩka k̄ringana na
ũrimũ wanyu. M̄tiarĩtie ũhoru wakwa ũrĩa
wagĩrĩire ta ũrĩa ndungata yakwa Ayubu ĩkĩte.”

⁹ Nĩ ũndũ ũcio Elifazu ũrĩa Mũtemaani, na Bil-
idadi ũrĩa Mũshuhi, na Zofaru ũrĩa Mũnaamathi
magĩka o ta ũrĩa Jehova aameerire; nake Jehova
n̄etikĩrĩre ihooya rĩa Ayubu.

¹⁰ Thuutha wa Ayubu kũhoera arata ake-rĩ, Je-
hova n̄iamũcookeirie ũtonga wake na akĩmũhe
maita meerĩ ma indo iria aarĩ nacio mbere.

¹¹ Ariũ na aarĩ a nyina othe, na mũndũ o
wothe wamũũ mbere, magĩka makĩrĩianĩra
nake mũciĩ gwake, nao makĩmũhooreria na
makĩmũcakaithia nĩ ũndũ wa mathĩina marĩa
mothe Jehova aamũreheire. Andũ acio o mũndũ
akĩmũhe gĩcunjĩ kĩa betha na gĩcũhĩ gĩa thahabu.

¹² Jehova n̄arathimire matukũ ma mũthia
ma muoyo wa Ayubu gũkĩra marĩa ma mbere.
N̄iaagĩire na ng’ondũ 14,000, na ngamĩira 6,000,

na ndegwa cia kuohwo macooki 1,000, na ndigiri 1,000.

¹³ Nĩacookire akĩgĩa na aanake mũgwanja na airĩtu atatũ.

¹⁴ Mwarĩ wa mbere aamũtuire Jemima, na wa keerĩ aamũtuire Kezia, nake wa gatatũ akĩmũtua Kereni-Hapuku.

¹⁵ Gũtirĩ handũ o na ha bũrũri-inĩ wothe hangĩonekire andũ-a-nja athaka ta airĩtu a Ayubu, nake ithe wao akĩmahe igai hamwe na ariũ a nyina.

¹⁶ Thuutha wa maũndũ macio-rĩ, Ayubu nĩatũũrĩre mĩaka igana rĩa mĩrongo ĩna; akĩona ciana ciake na akĩona ciana ciacio, nginya rũciaro rwa kana.

¹⁷ Nake agĩkua arĩ mũkũrũ, na arĩ na mĩaka mĩingĩ.

**Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
(Bible) of Kenya**

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Wĩra ũyũ ũheanĩtwo na ũndũ wa rũtha rwa biacara rwa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Ũngĩenda kuona kobĩ ya rũtha rũrũ rwa biacara, rora rũrenda-inĩ rwa: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>, kana ũtũme marũa kũrĩ: Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio nĩ Biblica, Inc., kũhũthĩra mũhũri wa biacara wa Biblica® kũbataraga marũa ma gwĩtikĩrio kuuma kũrĩ Biblica, Inc. Kuumana na rũtha rwa biacara rwa CC BY-SA, no ũkobie kana ũtambie wĩra ũyũ ũtarĩ mũgarũre, ĩndĩ ndũkagarũre rũri rwa biacara rwa Biblica®. Ũngĩgarũra kana ũkobie wĩra ũyũ, na tondũ wa ũguo ũtuĩke nĩ wĩra mwerũ uumanĩte na ũcio-rĩ, no nginya weheria mũhũri wa biacara wa Biblica®. Wĩra-inĩ ũcio mwerũ no nginya wonanie nĩ maũndũ marĩkũ ũgarũrĩte, na ũtarĩrie wĩra-inĩ ũcio ta ũũ: “Wĩra wa kĩhumo warĩ wa Biblica, Inc. na ũheanĩtwo tũhũ ng’enda-inĩ cia www.biblica.com na open.bible.”

Kĩmenyitha kĩa Mwene-wĩra no nginya kĩaandĩkwo iratathi rĩa kĩongo kĩa wĩra kana rĩa ũhoru wa Mwene-wĩra ta ũũ:

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre™

Kĩmenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio wabici-inĩ ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ũhũthĩrĩtwo na rũtha.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

No nginya wĩtikĩrie wĩra ũcio mwerũ ũgarũrĩte ũheanwo na ũndũ wa rũtha rwa biacara rũu rwa CC BY-SA.

Ũngĩenda kũmenyithia Biblica, Inc. ũhoru wĩgiĩ ũtaũri waku wa wĩra ũyũ-rĩ, twandĩkire rũrenda-inĩ rwa: <https://open.bible/contact-us>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this

license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: "The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible."

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Kiugo Githeru Kīa Ngai Kīhingūre™

Kīmenyithia kīa Mwene-wīra © 2013 nī Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

"Biblica" nī mūhūri wa biacara wandīkithītio wabici-inī ya United States Patent and Trademark Office nī Biblica, Inc. Ūhūthīrītwo na rūtha.

"Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 7 May 2025

fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63